

IBN RUSHD
STUDIEFÖRBUND

DU, DITT BARN OCH LÄRANDE

ETT STUDIEMATERIAL FÖR FÖRÄLDRAINRIKTADE STUDIECIRKLAR

INNEHÅLL

Inledning	3	Del 3: BARNNS HÄLSA	27
Del 1: RÄTTIGHETER OCH FÖRÄLDRASKAP	4	Träff 9: Kompisar, relationer & mobbning	28
Träff 1: Familjens ansvar och betydelse	5	Träff 10: Stress	32
Träff 2: Barnuppfostran & föräldraskap	6	Träff 11: Motion & kost	34
Träff 3: Barnkonventionen och barns rättigheter	8	Del 4: LÄRANDET	37
Träff 4: Diskrimineringsgrunderna	10	Träff 12: Hjärnan & lustfyllt lärande	38
Del 2: SKOLAN, SAMARBETE & STÖD	13	Träff 13: Motivation	42
Träff 5: Skolans värdegrund, mål och uppdrag	14	Del 5: LÄXOR OCH LÄRANDE I HEMMAMILJÖ	45
Träff 6: Läroplanen LGR11, betyg, kunskapskrav och bedömning	16	Träff 14: Läsa läxor – konflikthantering	46
Träff 7: Flerspråkighet och olika undervisningsmetoder	20	Träff 15: Läsa läxor – studieteknik & föräldrastöd	48
Träff 8: Föräldrasamverkan – relation mellan skola & förälder	23	Källor	50

Text: Jehona Behramaj Redaktör: Mona Nechma Layout och illustration: Madelen Lindgren, MadeByLen

INLEDNING

Enligt Skolverket har elevers familjebakgrund en avgörande betydelse för deras skolresultat. Sedan slutet av 2000-talet har den socioekonomiska bakgrunden fått en ökad betydelse för elevernas skolgång och betyg. Ökningen syns framför allt bland utlandsfödda, men även i mindre omfattning hos elever som är födda i Sverige. Samtidigt har skolsegregationen ökat och eleverna blivit mer uppdelade mellan skolor.

Syftet med materialet Du, ditt barn och lärande är att det ska användas som grundstöd för att leda föräldrainriktade studiecirkelar med fokus på barns lärande. Målet är att öka kunskapen och delaktigheten hos föräldrar som vill engagera sig i sina barns skolgång.

Hur fungerar en studiecirkel?

Studiecirkelar är kärnan inom folkbildning. En studiecirkel är en liten grupp av människor som lär sig tillsammans. Studiecirkelar handlar om att det ska vara fritt och frivilligt att lära sig och helt deltagarstyrt.

Så här använder du det här materialet

Detta material är riktat till cirkelledare och består av fem teman. Varje tema är uppdelat i mindre avsnitt som man kan gå igenom vid varje träff. Varje avsnitt inleds med ett kort teoretiskt pass och följs av diskussionsfrågor och/eller övningar.

1.

Rättigheter och föräldraskap

Under de första träffarna kommer fokus att ligga på att diskutera det breda begreppet familj och föräldraskap. Denna del innehåller även en historisk genomgång av hur utvecklingen av barns rättigheter har sett ut.

TRÄFF 1: **FAMILJENS ANSVAR OCH BETYDELSE**

Under denna träff på 1,5 timme kommer vi att gå igenom hur utvecklingen av begreppet familj har sett ut genom åren. Vi kommer även att titta på vilket ansvar och vilka skyldigheter som finns i en familj enligt lagen. Därefter kommer vi att diskutera och reflektera över bland annat vilken betydelse som en familj har för ett barn. Syftet med detta pass är att introducera föräldrar för olika typer av familjekonstellationer. Vi vill under denna träff även uppmuntra deltagarna till att reflektera över vad de tycker att familjen har för betydelse för barn.

FAMILJENS BETYDELSE OCH ANSVAR

Familjen och dess konstellation har genom historien förändrats och haft olika funktioner och innebörder. För många barn innebär familjen trygghet, skydd och förutsättningslös kärlek och det är oftast inom familjen som barnets medborgerliga rättigheter etableras. Familjen fyller bland annat en viktig funktion genom att skapa kunskap om mänskliga rättigheter och lära barn att sätta gränser och respektera mänskliga värden.

Den bidrar också till att bygga en kulturell identitet och förmedla ett arv. Familjens roll är att framför allt att främja barns rättigheter. Det innebär att man som förälder har en skyldighet att skapa en stödjande plattform där barnet kan utvecklas men också att beakta och lyssna till ungdomens åsikter i relation till dennas mognad och ålder. Det huvudsakliga ansvaret för barnets uppfostran och utveckling ligger på föräldern/föräldrarna. Det innebär framför allt att sätta barnets bästa i centrum och vägleda.

Denna trygghet finns dock inte för alla barn. För en del orsakar familjen snarare en känsla av otrygghet. I många samhällen finns fortfarande en tradition som tillåter föreställningen att föräldrar (familjen) har fullständiga rättigheter i förhållande till sina barn och att det inte finns utrymme för barn att yttra sina åsikter. Detta strider mot FN:s barnkonvention.

OLIKA KONSTELLATIONER AV FAMILJER

Förväntningar på hur en familj bör se ut finns, och de är föränderliga och väldigt beroende av tidsandan

och kulturen som råder. En bredare definition av familj kan även sträcka sig utanför kärnfamiljen till att omfatta den släkt eller annan gemenskap som många barn runt om i världen uppfostras i. I en del kulturer är det vanligt att familjen inbegriper släktingar. Det juridiska ansvaret för omvårdnad av barnet regleras i lagstiftning, men det finns inga lagar som styr vilka man själv definierar som familj. Oavsett hur en familj ser ut till formen har den lika stor betydelse för barn. Därför kan det vara av stor vikt att förklara för barn att det finns olika familjeformer.

Diskussionsfrågor till deltagarna

- 1. Vilken betydelse har en familj för ett barns inlärning?**
- 2. Hur kan olika familjer se ut?**
- 3. På vilket sätt påverkar familjen ett barns lärande?**

TRÄFF 2: **BARNUPPFOSTRAN & FÖRÄLDRASKAP**

Under denna träff på 1,5 timme kommer vi att göra en historisk resa och deltagarna ska få kunskap om hur synen på barn och deras roll i familjen har utvecklats genom åren. Syftet med detta pass är att väcka förståelse och fördjupa oss lite mer i hur barnuppfostran kan skilja sig mellan olika kulturer. Det är inte en självklarhet för alla föräldrar var man kan vända sig för att få stöd om man behöver det i sitt föräldraskap. Därför kommer vi även att gå igenom det här. Under denna träff kommer det finnas ett par förberedda diskussionsfrågor. Som grundmaterial går det bra att använda sig av boken "Din kompetenta familj", 2017 av Jesper Juul.

Barn är något som fyller många människors vardagsliv, och vid uppfostran av barn överförs föräldrarnas värderingar, moraliska regler samt verktyg för att barnet ska klara sig ute i samhället. Språk, traditioner, samspel, skillnaden mellan rätt och fel och hur man ska bete sig mot andra människor är något som barn oftast lär sig under uppväxten. Trots att barnuppfostran berör många kan det vara ett känsligt ämne att

prata om. Att dessutom vara förälder i ett nytt land och uppfostra barn utifrån det nya samhällets och skolans ramar och värderingar kan vara ännu svårare.

SYN PÅ UPPFOSTRAN GENOM HISTORIEN

Uppfattningen att människan inte kan leva ensam utan behöver andra människor, en gemenskap, uttalades av den grekiske filosofen Aristoteles (384-322 f.Kr) och familjens innebörd sedan dess tolkats olika genom åren. Parallellt har även synen på barn, deras roll och värde samt uppfostran, kommit att ändras.

Under antiken (800 f.Kr.–500 e.Kr) var barn ofta förbisedda. Även under medeltiden (slutet av 400-talet-1400-talet) hade barn inte samma värde som vuxna men var ändå flitiga utförare av hushållssysslor. En attitydförändring skedde under romantiken (slutet av 1700-talet). Barn betraktades som moraliskt neutrala eller goda och uppfostrades som något som ska beskyddas.

Från 1800-talet och en bit in på 1900-talet gick Sverige från ett fattigt jordbrukssamhälle till ett rikare

industrialiserat samhälle. Folkskolan infördes och även i många andra västländer började det grundas allmänna skolor. Hemmet, skolan och samhället var alla ännu auktoritära och barn uppfostrades till att lyda auktoriteter med deras många regler. Under denna tid var det inte ovanligt att barn i Sverige uppfostrades till hårt fysiskt arbete inom bruk och industrier. Ett intresse för pedagogik och psykologi kring barnet växte dock fram under 1900-talet och i samband med det utformades allt mer vägledning kring barnuppfostran till föräldrar. Det spräckte håll i det auktoritära förhållningssättet till barn. Man diskuterade om den auktoritära eller den mer fria uppfostran var bäst, men många landade i den "auktoritativa uppfostran" som innebar att föräldrarna var auktoriteter inför barnen utan att leda auktoritärt. 1900-talet är ett viktigt århundrade då FN:s barnkonvention fastslogs 1989. Den belyser barns rättigheter.

I dag betraktas barnet som en egen individ som är självständig och kompetent, har rätt till en egen vilja och respekt från vuxna.

KULTURKROCKAR

Även i nutid tid kan synen på hur barn ska uppfostras skilja sig mellan olika världsdelar, kulturer, religioner, folkgrupper och enskilda familjer. Det finns inte något färdigt recept för hur en familj ska fungera då alla fungerar olika. Uppfostringsmetoder kan även influeras av faktorer som erfarenheter, utbildning, social status och klasstillhörighet.

KOLLEKTIVISM/ INDIVIDUALISM

Trots skillnader går det att hitta liknande värderingar i en del kulturer, och vad som anses vara ett "normalt" sätt att uppfostra barn inom en kultur kan upplevas som främmande i en annan kultur.

Kulturen i de nordiska länderna kan beskrivas som väldigt individualistisk, vilket i korta drag innebär att det finns en uppfattning om att den enskilde individen är självständig och oberoende och har en individuell frihet som ska värdesättas. Familjebegreppet styrs mycket av denna uppfattning och kärnfamiljen består av barn och föräldrar. I andra delar av världen som till exempel i Syd-europa och i arabiska och muslimska kulturer kan familjebegreppet som

kärna inkludera hela släkten. Det är inte ovanligt att familjer från muslimska kulturer skapar en form av kärnfamilj med övriga släktingar och stärker familjebanden.

FÖRÄLDRASKAP SOM LEDARSKAP

Att ha en roll som förälder, oavsett om det må vara i födelselandet eller ett nytt land, innebär ständigt nya utmaningar, hinder och lärdomar. Att se föräldraskapet som ett ledarskap handlar om att se helheten, både kommunikationen och sig själv i relation till sina barn. Att ta tid för självreflektion och acceptans av att man som förälder inte är perfekt och har svar på allt är väsentligt. Det är det även att träna på sina styrkor och svagheter som förälder är väsentligt.

VILKET STÖD FINNS TILL FÖRÄLDRAR?

Socialtjänsten: I Sveriges alla kommuner finns socialtjänsten som på olika sätt arbetar med att hjälpa människor. En av socialtjänstens uppdrag är särskilt riktade på att hjälpa barn, ungdomar och familjer. Som förälder går det att kontakta socialtjänsten för stöd i sitt föräldraskap.

BRIS vuxentelefon: BRIS är en barnrättsorganisation som arbetar utifrån barnkonventionen för att stärka barns rättigheter. BRIS arbetar både direkt och indirekt med barn, men som förälder går det att vända sig hit för att få rådgivning.

Minds föräldratelefon: Mind är en ideell förening som arbetar med psykisk hälsa för människor i kris och har en föräldralinje dit föräldrar kan vända sig för råd och stöd kring sitt barn.

Diskussionsfrågor till deltagarna

1. Vad har vi för mål när vi bestämmer oss för hur vi ska uppfostra våra barn?
2. Har du erfarenhet av att uppleva kulturkrock kring barnuppfostran?
3. Om ja – hur ska man som förälder bemöta kulturkrockar kring barnuppfostran?
4. Hur har synen på uppfostran förändrats genom historien?

TRÄFF 3:

BARNKONVENTIONEN OCH BARNS RÄTTIGHETER

Under denna träff på 1,5 timme går vi igenom definitionen av begreppet barn samt vad svensk lag säger om skillnaden mellan vårdnadshavare och förmyndare. Vi går även igenom barns rättigheter och Barnkonventionen och belyser de fyra grundläggande allmänna principerna. Deltagarna kommer att få diskussionsfrågor att arbeta med samt praktiska övningar. Som grundmaterial går det bra att använda sig av UNICEF:s handbok om Barnkonventionen.

VEM ÄR BARN?

Definitionen av barn i Sverige är varje människa upp till 18 år. Tidpunkten för barndomens slut infaller den dag barnet fyller 18 år och hen räknas då som myndig. Barn under 18 år anses som huvudregel vara omyndiga (underåriga) och får inte själva råda över sin egendom eller åta sig förbindelser. Andra stater kan dock tillämpa en lägre myndighetsålder.

VÅRDNADSHAVARE

Fram till det att ett barn har fyllt 18 år står hen under vårdnad av vårdnadshavare och förmyndare. Detta

kan innebära antingen bägge föräldrar, en av dem eller en särskilt vårdnadshavare som förordnats av rätten. Vårdnadshavaren har både rättigheter och skyldigheter i förhållande till barnet och ansvarar för barnets personliga förhållanden. Vårdnadshavaren är ansvarig för att ge barnet trygghet, omvårdnad, en god fostran, tillfredsställande utbildning och försörjning. Det gäller normalt till det att barnet har fyllt 18 år.

FÖRMYNDARE

Vanligtvis är föräldrar som är vårdnadshavare också förmyndare för sitt barn tills dagen de fyller 18 år. Som förmyndare ska föräldrarna förvalta barnets tillgångar och företräda barnet i ekonomiska angelägenheter. Förmyndarskapet sträcker sig till och med barnets 18-årsdag.

BARNKONVENTIONEN

Barnkonventionen, FN:s konvention om barnets rättigheter, antogs av FN:s generalförsamling den 20 november 1989. 1990 skrev Sverige under konventionen som ett av de första länderna i världen. Nästan alla världens länder har skrivit under och godkänt konventionen vilket innebär

att de har en skyldighet att se till att integrera barns rättigheter och hålla dessa levande. Barnkonventionen är ännu inte svensk lag utan i stället har de delar av konventionen som har behövt införlivas med svensk rätt ombildats till svensk författningstext.

Den 13 juni 2018 fattade dock riksdagen beslut om att inkorporera konventionen om barnets rättigheter i svensk lag den 1 januari 2020. Inkorporering betyder att konventionens regler ska lagstadgas.

Vad innebär barnkonventionen?

Barnkonventionen syftar till att ge barn runt om i världen oavsett bakgrund (samhälle, land, kultur, religiös tro) rätt att behandlas med respekt och komma till tals. Barnkonventionen är en del av folkrätten och består av artiklar som var och en beskriver barns olika rättigheter.

Barnkonventionen poängterar framför allt **fyra grundläggande och allmänna principer**. Dessa är följande:

1. Principen om icke-diskriminering

- Alla barn har lika värde och alla stater ska aktivt skydda barn mot diskriminering.

- Att inte acceptera regionala olikheter utan jobba för att alla barn inom statens gränser, inklusive asylsökande, besökare, ensamkommande, barn till migrerande samt barn till de som vistas olagligt i landet, ska garanteras konventionens rättigheter.
- Att motarbeta all form av diskriminering på grund av barnets kön, hudfärg, sexuell läggning, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, ålder.

2. Barnets bästa

- Barnet ska sättas i främsta rummet.
- Vid beslutsfattande ska hänsyn alltid tas till barnets behov, situation och intressen.
- Nödvändigt skydd och omvårdnad av barnet ska garanteras av staterna och barnets bästa ska tillgodoses i alla sådana beslut som rör barnet.

3. Barnets rätt till liv, överlevnad och utveckling

- Barnet ska garanteras den grundläggande rätten till livet, och staterna ska göra allt i sin makt för att skydda barnets liv, till exempel genom förbättring av vården.
- Staterna ska erbjuda goda levnadsvillkor för barndomen och möjlig-

göra utveckling på olika plan såsom fysiskt, psykiskt, andligt, moraliskt och socialt.

- Staterna ska jobba förebyggande för att minimera dödsfall och öka livskvaliteten genom att bland annat förbjuda dödsstraff för brott begångna av barn under 18 år, förbjuda tidigt äktenskap och hedersrelaterade mord. Staterna ska även vidta åtgärder för att förebygga självmord och trafikolyckor bland barn.

4. Respekt för barnets åsikter

- Barn omfattas också av mänskliga rättigheter och måste ses som enskilda aktiva medborgare med rättighet att uttrycka sina åsikter fritt utan att bli utsatta för diskriminering. De har rätt att tas på allvar.
- Med hänsyn till ålder och mognad har barnet rätt att höras i angelägenheter som berör barnet som till exempel formella beslut kring utbildning, sjukvård och boende.

Barnombudsmannen

Barnombudsmannen grundades 1993 och är en statlig myndighet som har i uppdrag att företräda barn och ungas rättigheter och utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter.

Övning till deltagarna:

Skriv upp nedan 15 ord med förklarande text under varje ord på tavlan. Deltagarna ska i grupp reflektera över varje ord och **dela in dem i kolumnerna en önskan eller ett behov**. Deltagarna ska också motivera varför de tycker att det är ett behov (rättighet) eller en önskan hos ett barn.

Nedan kommer orden:

1. **Utbildning**
2. **Uttrycka en åsikt**
3. **Cykel**
4. **Pizzamåltid**
5. **Skydd mot diskriminering**
6. **Möjlighet att utöva religion**
7. **Eget rum**
8. **Rent vatten**
9. **Hälsovård**
10. **Näringsrik mat**
11. **En Ipad**
12. **Ren luft**
13. **Mobil**
14. **Hem**
15. **Skydd mot utnyttjande och mot att bli lämnad**

TRÄFF 4: DISKRIMINERINGSGRUNDERNA

Under denna träff på 1,5 timme går vi igenom de sju diskrimineringsgrunderna som tas upp av diskrimineringslagen. Genom att få kunskap om de grundläggande diskrimineringsgrunderna är syftet att öka kunskapen om till exempel mobbning på skolan och vilka rättigheter och skyldigheter som föräldrar har. Deltagarna kommer även att få diskussionsfrågor att arbeta med samt praktiska övningar.

VILKA DISKRIMINERINGSGRUNDER SKYDDAS AV LAGEN?

En förenklad beskrivning av lagens definition av diskriminering är att någon missgynnas eller kränks. Det finns sju diskrimineringsgrunder som omfattas av lagens diskrimineringsförbud: kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

VAD INNEBÄR DISKRIMINERINGSGRUNDERNA?

Kön: Begreppet kön innebär att någon är kvinna eller man. Förbudet mot könsdiskriminering inkluderar också personer som har ändrat sin könstillhörighet eller planerar att ändra den.

Könsöverskridande identitet eller uttryck: Könsöverskridande identitet eller uttryck betyder att någon inte definierar sig som kvinna eller man. Begreppet omfattar också hur en person upplever sin könsbild. Diskrimineringsgrunden avser vad som ofta brukar kallas transpersoner och transsexuella.

Etnisk tillhörighet: Etnisk tillhörighet handlar om en persons nationella och etniska ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande. Alla människor kan bli utsatta för etnisk diskriminering då människor kan ha en eller flera tillhörigheter.

Religion eller annan trosuppfattning: Med religion menas alla religiösa åskådningar som exempelvis islam, kristendom, hinduism och judendom. Annan trosuppfattning kan

vara till exempel ateism och agnosticism. Politiska ideologier och etiska eller filosofiska värderingar som inte har en relation till religion skyddas inte av diskrimineringslagen.

Funktionsnedsättning: Funktionsnedsättning handlar om att en persons funktionsförmåga är begränsad. Det kan till exempel handla om hörsel- eller synskador eller om att man är rullstolsburen. Det kan också handla om psykiska funktionsnedsättningar som är varaktiga, såsom till exempel dyslexi eller autism. Tillfälliga begränsningar räknas inte som en funktionsnedsättning enligt diskrimineringslagens mening.

Sexuell läggning: Lagen definierar sexuell läggning som homosexuell, heterosexuell och bisexuell läggning.

Ålder: Ålder innebär den uppnådda levnadslängden. Alla människor oavsett ålder omfattas av lagens skydd mot diskriminering.

Diskussionsfrågor till deltagarna

Fråga 1: Var kan man bli diskriminerad?

Svar: Överallt

Fråga 2: Var gäller inte diskrimineringslagen?

Svar: Diskrimineringslagen reglerar inte det som händer mellan privatpersoner när det till exempel handlar om hur grannar eller släktingar behandlar varandra. Inte heller innehållet i reklam, TV, radio, sociala medier och tidningar omfattas av diskrimineringsförbudet. Det finns däremot andra lagar och regler som sätter gränser för till exempel ageranden mellan privatpersoner och för vad som får skrivas och sägas i reklam och media.

Fråga 3: Var kan man vända sig om man själv upplever att man är diskriminerad eller om ens barn blir diskriminerat?

Svar: Kolla upp i gruppen

Övning till deltagarna

All orättvis behandling är inte diskriminering, men det kan vara svårt att avgöra när en situation är diskriminerande. Vad som är diskriminering eller inte beror på den enskilda situationen. Nedan kommer ett par situationer som kan diskuteras med deltagarna.

Situation 1: En lärare hindrar en elev från att vara med på gymnastiken för att hon bär huvudduk.

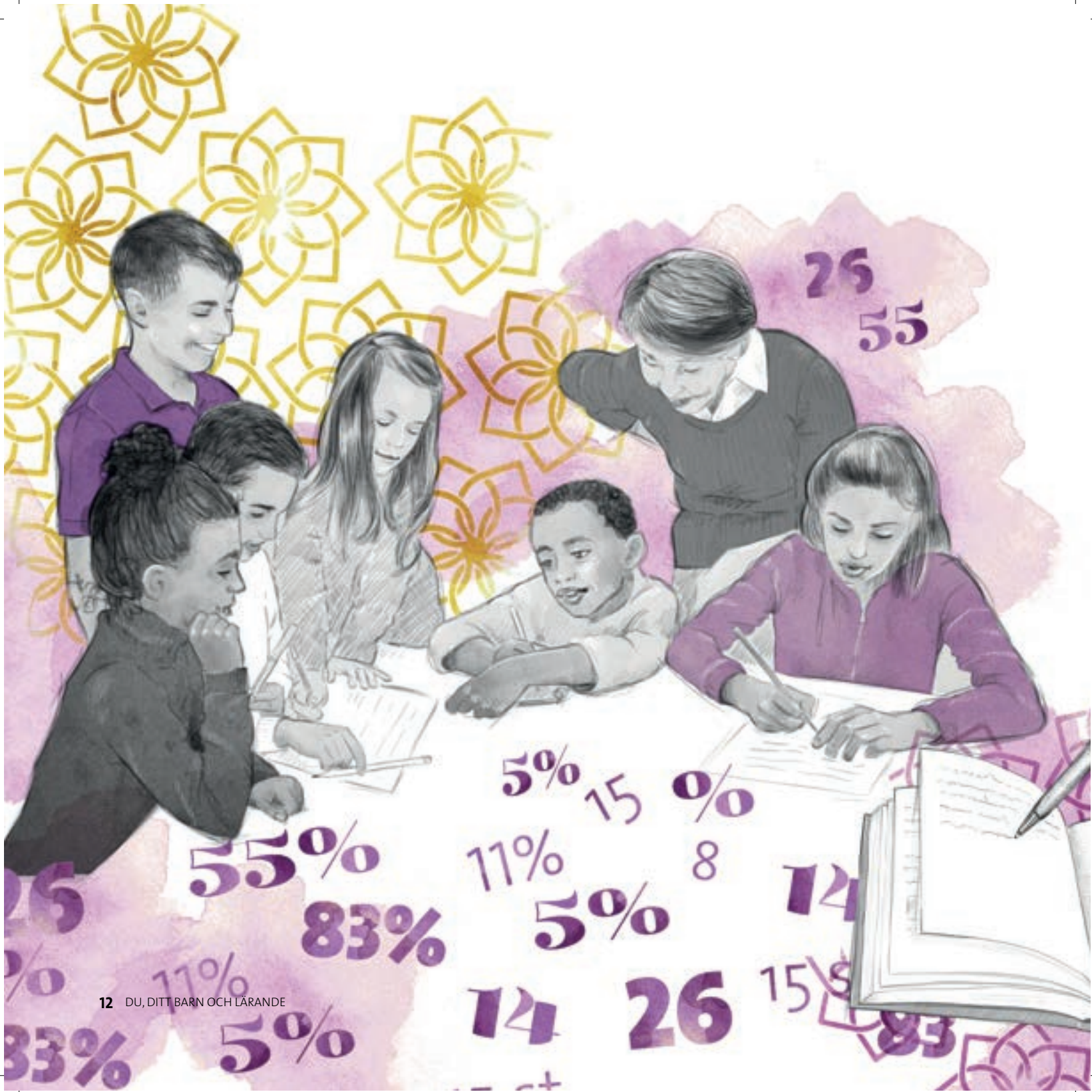
Fråga: Är detta diskriminering och varför? Diskutera två och två.

Svar: Ja

Situation 2: En elev med dyslexi får inte stöd i undervisningen.

Fråga: Är detta diskriminering och varför? Diskutera två och två.

Svar: Ja

2.

Skolan, samarbete och stöd

Att orientera sig i den svenska skolan är inte alltid enkelt. Denna andra del av studiecirkeln kommer därför att bestå av fem träffar där innehållet är fokuserat på att gå igenom varför samarbete mellan föräldrar och skola är viktigt samt på skolans uppdrag, värdegrund och mål. Under dessa träffar kommer vi även att gå igenom vad som menas med en läroplan och hur läraren sätter betyg. Allt fler skolor i Sverige har elever som pratar flera språk, men hur fungerar då undervisningen i praktiken och vilket stöd finns?

TRÄFF 5: SKOLANS VÄRDEGRUND, MÅL OCH UPPDRAG

Deltagarna ska under denna träff på 1,5 timme få kunskap om skolans värdegrund genom att vi beskriver hur det svenska skolsystemet fungerar och varför barn ska gå i skolan. Vi pratar om skolans uppdrag och mål. Deltagarna kommer även att få discussionsfrågor att arbeta med samt praktiska övningar.

VARFÖR SKA BARN GÅ I SKOLAN?

• *Mänsklig rättighet*

Alla barn har rätt att gå i skolan. Det är en mänsklig rättighet för barn att gå i grundskolan och den ska vara gratis.

• *Minimera fattigdom och utsatthet*

Miljoners barn runt om i världen saknar en plats i skolans trygga klassrum och risken är större att dessa barn utsätts för kriminalitet, fattigdom och tvångsgiftermål. Framför allt är flickor en diskriminerad grupp då många familjer inte tycker att det är nödvändigt att flickor går i skolan. Genom utbild-

ning kan ett barn stärkas i sig självt, bli självständigt och få kunskaper för att kunna påverka sin hälsa, sin vardag och sitt liv. Möjligheterna ökar att komma ifrån fattigdom.

• *Skolplikt*

Barn som är folkbokförda i Sverige måste gå i skolan, vilket kallas för skolplikt. Skolplikten innebär att skolan är obligatorisk att gå i, från förskoleklass till och med årskurs 9, och omfattar även grundskola, sameskola och specialskola. För elever som går i specialskola kan skolplikten sträcka sig till årskurs 10. Skolan är gratis.

VILKEN VÄRDEGRUND VILAR SKOLAN PÅ?

Både förskolan och skolan i Sverige vilar på demokratins grund och det är skolans uppdrag att belysa arbetet med demokrati och mänskliga rättigheter. Skolan ska se till att alla inom skolan arbetar utifrån denna grund. Skolan ska främja förståelse för andra människor och vara likvärdig och öppen för olika åsikter. Utbild-

ningen i skolan ska vara saklig och allsidig. Skolan ska också förmedla rättigheter och skyldigheter oavsett kön.

Skolan och all undervisning, alla aktiviteter och alla möten ska visualisera och förmedla följande fem värden:

• *Människolivets okränkbarhet*

• *Individens frihet och integritet*

• *Alla människors lika värde*

• *Jämställdhet*

• *Solidaritet mellan människor*

VILKET UPPDRAG HAR DEN SVENSKA SKOLAN?

• *Främja lärandet*

Skolan ska främja barns och elevers lärande och utveckling och skapa en stimulerande miljö för elever att kunna inhämta och utveckla kunskaper, både i grupp och självständigt. Skolan ska se till att elever får kunskap om digital teknik, studieteknik och källkritik.

• **Demokratiskt uppdrag**

Skolan ska vara en förmedlare av de grundläggande demokratiska värderingarna och garantera att all undervisning och hela organisationen har detta som utgångspunkt. Skolan ska även förbereda eleverna för att leva och orientera sig i samhället.

• **Verka för jämställdhet**

Skolan ska arbeta utifrån ett jämställdhetsperspektiv och förmedla kunskap om lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för alla människor, oavsett bakgrundsfaktorer som kön. Skolan ska lära alla barn att respektera olikheter och verka för nolltolerans mot diskriminering.

VAD ÄR SKOLANS MÅL?

Målen som skolan har fungerar som en vägvisare som visar vad skolan ska arbeta med och vad eleverna ska uppnå. Två av skolans mål är kopplade till normer och värderingar samt kunskaper.

Normer och värderingar:

- Skolans mål är att varje elev ska visa respekt för både andra människors egenvärde och miljön, samt aktivt ta avstånd från förtryck och diskriminering utifrån kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar.

Kunskaper

- Skolan ansvarar för att ge varje elev kunskaper inom svenska, engelska och ett tredje språk, samt natur- och samhällsvetenskapliga, humanistiska, kulturella och estetiska ämnen som kan användas för vidare studier, i arbetslivet och i vardagen.
- Varje elev ska lämna skolan med verktyg för kunskapssökande, en förmåga att tänka kritiskt, samt kapacitet till att arbeta både självständigt och med andra.

Diskussionsfrågor till deltagarna:

1. Varför tycker ni att skolan är viktig?
2. Har du erfarenhet av annan skolmodell än den svenska? Om ja – kan du beskriva de största skillnaderna?
3. Vem har ansvar för att barnet kommer till skolan?

Svar: Barnets vårdnadshavare ansvarar för att barnet kommer till skolan. Huvudmannen för den skola som eleven går i ska se till att eleven fullgör sin skolgång. Huvudman är kommunen om det är en kommunal skola och skolans styrelse om det är en fristående skola. Staten är huvudman för sameskolan och specialskolan.

4. Vem ansvarar för barn som inte går i skolan?

Svar: Barnets hemkommun ansvarar för att barn som inte går i grundskola eller grundsärskola får den utbildning de ska ha.

TRÄFF 6: LÄROPLANEN LGR11, BETYG, KUNSKAPSKRAV OCH BEDÖMNING

Under denna träff på 1,5 timme går vi igenom hur ansvarsfördelningen inom skolan ser ut. Vi förklarar vad en läroplan är och hur den används i praktiken. Vi går igenom kursplan, kunskapskrav, betygsskalan och hur läraren sätter betyg. Vi tydliggör också vad nationella prov och terminsprov innebär.

VEM HAR ANSVAR FÖR VAD?

- Riksdagen och regering bestämmer kunskapsmålen, det vill säga vad eleverna ska lära sig i skolan.
- Skolans styrelse/kommunen och rektorn i skolan skapar utbildningen och ansvarar för att eleverna når kunskapsmålen och skolans resultat.
- Skolverket, skolinspektionen och specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM), är tre myndigheter som hjälper regeringen och riksdagen att genomföra beslut och ta fram underlag.

KORT HISTORIA OM DEN SVENSKA LÄROPLANEN

En läroplan är det dokument som styr inriktningen, undervisningen och alla aktiviteter och möten för alla som jobbar inom skolan. 1878 kom den första läroplanen i Sverige och undervisningen var på den tiden väldigt styrd av kristendomen. 1962 beslutades om en nioårig obligatorisk grundskola. Läroplanen från 1962 använde sig av ett betygssystem som bestod av en femgradig skala, 1-5, och vilade på demokratiska värden. Flera läroplaner har kommit efter detta. Den nuvarande infördes år 2011 och kallas därför för LGR11.

VAD INNEHÅLLER LGR11?

Läroplanen består av fem delar och beskriver hur och varför förskolan, grundskolan och fritidshemmet ska arbeta med olika saker samt vilka mål och syften som ska uppnås.

1. Skolans värdegrund & uppdrag

Denna del handlar om värdegrunden och skolans demokratiuppdrag. Skolan ska förmedla värden som individens frihet och integritet, alla

människors lika värde, människolivets okränkbarhet, jämställdhet mellan män och kvinnor samt solidaritet med utsatta och svaga.

2. Övergripande mål och riktlinjer

Denna del handlar om skolans övergripande mål och omfattar de normer och värden samt kunskaper som varje elev ska ha med sig efter avslutad grundskola.

3. Förskoleklassen

I denna del beskrivs förskolans värdegrund och uppdrag. Förskolan villar också på demokratins grund och ska underlätta elevernas lärande.

Undervisningen i förskoleklassen ska främja elevernas fantasi, nyfikenhet, samarbetsförmåga och skapande, genom lek, rörelse, dans, bild och andra estetiska former, och samtidigt vara förberedande för att eleverna senare ska kunna nå kunskapskraven.

Förskolan ska utmana elever att lösa problem och bekanta sig med matematiskt språk, insyn i teknik och natur och även fokusera på utveckling av kommunikation och språk.

4. Fritidshemmet

Denna del handlar om riktlinjerna för fritidshem. Fritidshem, eller fritids som det ibland kallas, är en plats där elever mellan 6 och 13 år kan vara innan och efter skolans slut medan föräldrarna är på jobbet. Fritids är en social plats för kamratskap, lek och rörelse, men det är också en plats där elever kan göra läxor. Även fritidshem styrs av demokratiska värderingar.

Undervisningen som eleverna får i fritidshemmet ska vara ett komplement till undervisningen i förskola och skola, med skillnaden att den ska vara situationsstyrd, upplevelsebar och grupporienterad.

5. Kursplaner som kompletteras med kunskapskrav

VAD ÄR EN KURSPLAN?

En kursplan är ett dokument som beskriver hur undervisningen i ett skolämne kommer att se ut, vad eleven kommer att lära sig och vilka kunskaper som eleven förväntas ha med sig när kursen är slut. Varje skolämne har en kursplan och innehåller följande tre delar:

1. Ämnets syfte

För varje ämne som eleven läser står det tydligt varför detta ämne är

viktigt och vad eleven förväntas lära sig och uppnå efter kursens avslut.

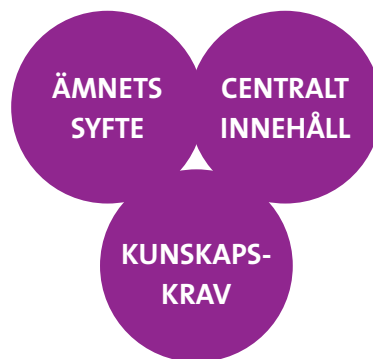
2. Centralt innehåll

För varje ämne som eleven läser presenteras övergripande delar som är centrala för eleven att genomföra.

3. Kunskapskrav

För varje ämne finns krav på kunskap som eleven ska uppfylla för att kunna få ett betyg, A-E, i årskurs 6 och 9.

Det är kunskapskraven som ligger till grund för ett betyg och talar om vad i en elevs arbete som bedöms. Kunskapskraven finns för årskurs 3, 6 och 9. Dessa kunskapskrav används sedan för att göra bedömningar även för årskurs 4, 5, 7 och 8.

VAD SKILJER INNEHÅLLET I KUNSKAPSKRAVEN?

Det som skiljer innehållet i kunskapskraven för betygen A, C och E åt är värdeorden. Det handlar om att kvaliteten skiljer sig åt.

För betyg **E** används orden *enkla och till viss del*.

För betyg **C** används ord som *utvecklade och relativt väl*.

För betyg **A** används ord som *välutvecklade*.

BETYGSSYSTEMEN

Genom åren har systemen för betyg i grundskolan kommit att ändras. Nedan följer en kort beskrivning av vad de gamla betygssystemen innebär.

• Det relativa betygssystemet

Det relativa betygssystemet byggde på en femgradig skala, 1-5, där medelbetyget var 3. Lärarna hade ett begränsat antal av varje siffra som de kunde dela ut. Detta system talade bara om vilka kunskaper eleverna hade i relation till de övriga i gruppen.

• *Det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet*

Med Läroplanen från 1994 (LGR94) ändrades betygssystemet från det relativa till det mål- och kunskapsrelaterade systemet. Detta betyder att skolorna i stället började använda sig av G, VG och MVG. Betyg sattes från och med höstterminen i årskurs 8. Betyget IG användes inom gymnasiet och gymnasial vuxenutbildning.

Detta system kritiserades på grund av att det ansågs vara för få betygssteg.

När den nya läroplanen kom 2011 ersattes betygsskalan G, VG och MVG med ett nytt, F-A. Denna betygsskala fick alltså två extra mellanbetyg, D och B, och används i dag. Elever betygsätts från och med höstterminen i årskurs 6 i samtliga ämnen utom i moderna språk (som sätts i årskurs 7). I dag handlar kunskap mer om strategier och om att kunna analysera än att memorera mycket fakta.

HUR BEDÖMER LÄRARE?

Lärare gör en helhetsbedömning utifrån prov, nationella prov och redovisningar. Betyg är ett omdöme som ska spegla vad eleven har för kunskaper i slutet av en termin eller kurs.

För betygen E, C och A ska eleven uppfylla allt som står i kunskapskraven för just de betygen.

Mellanbetygen

För att få D ska alla kunskapskrav på E vara uppfyllt, samt övervägande del på kunskapskraven för C

För att få B ska alla kunskapskrav på C vara uppfyllt, samt övervägande del på kunskapskraven för A.

De godkända betygen är: E, D, C, B, A.

Betyget F är ett icke godkänt betyg.

OLIKA BETYG

Terminsbetyg

- Betyg ges från och med höstterminen i årskurs 6 till och med vårterminen i årskurs 9.
- Ges enbart i ämnen som eleven har fått undervisning i.

Slutbetyg

- Betygen eleven får när hen slutat årskurs 9 i grundskolan.
- Det är med slutbetyget elever söker vidare till gymnasieskolan.
- Ansökningarna till gymnasieskolan börjar redan på hösten.

OLIKA PROV

Nationella prov

- Obligatoriska prov
- Syftet är att ge alla elever samma förutsättningar
- Genomförs i årskurs 3, 6 och 9 i följande ämnen:

Åk 3: Matematik, svenska/svenska som andra språk

Åk 6: Engelska, matematik, svenska/svenska som andra språk

Åk 9: Engelska, matematik, svenska/svenska som andra språk och i något SO-ämne och NO-ämne

Terminsprov

- Prov som genomförs efter att terminen är avslutad

Övning till deltagarna

1. En elev får betyget F i svenska i årskurs 8 andra terminen.

Fråga: Kommer denna elev automatiskt vara underkänd när hen går ut nian?

2. En elev riskerar att få F i slutbetyg i nian, men får högsta poäng i nationella provet.

Fråga: Hur kommer elevens betyg att bedömas?

TRÄFF 7: FLERSPRÅKIGHET, STÖD OCH OLIKA UNDERVISNINGSMETODER

När man kommer till ett nytt land är inte allting enkelt, varken för en vuxen eller för ett barn. Det kan finnas svårigheter i både kultur och språk. Det är inte heller en självklarhet att föräldrar har fått information och förstår för- och nackdelarna med att ens barn börjar i förberedelseklass eller utmaningarna som kan uppstå när barnet börjar i ordinarie klass. I svenska skolor erbjuds barn och ungdomar olika typer av stöd i undervisningen för att både lära sig det nya språket, få kunskaper i olika skolämnen och få kamrater och socialisera sig. Syftet med detta pass på 1,5 timme är att öka föräldrars kunskap om hur barn integreras i skolan och vilken typ av stöd som de kan få. Målet är att dessa kunskaper ska bidra till att öka föräldrars delaktighet och stöd i deras barns skolgång.

FÖRBEREDELSEKLASS OCH ORDINARIE KLASS

Hur nyanlända elever tas emot kan skilja sig mellan kommunerna och skolorna. En del kommuner har mot-

tagningsenhet för nyanlända elever där de får stanna ett tag för att sedan skickas vidare till skolor som har förberedelseklass eller direktinkludering i ordinarie klass. Varje skola bestämmer individuellt vilken typ av undervisning och stöd eleven ska få utifrån elevens behov, erfarenheter och tidigare kunskaper.

En förberedelseklass är en klass där nyanlända elever i grundskolan får grundläggande undervisning i svenska och om svensk kultur. Det är inte ovanligt att en elev går i förberedelseklass i ett år eller mer innan eleven börjar i ordinarie klass. Enligt skollagen (2010) får en elev inte gå i förberedelseklass i mer än två års tid. Eleven får enligt Skolverket inte heller gå i förberedelseklass på heltid. Fördelarna med förberedelseklass är att det ofta är smågrupper som lär sig tillsammans. Det finns trygghet och mycket interaktion mellan eleverna och mellan lärare och elev. Nackdelen med förberedelseklass är att eleverna kan halka efter kring skolspråket och kunskaper i olika ämnen som till exempel NO och SO. Problemet som kan

uppstå när en elev börjar i ordinarie klass är att hen hamnar utanför på grund av språket. Det kan även vara så att lärarna är begränsade och inte har möjlighet att stötta eleven på samma sätt som i förberedelseklass. Många nyanlända brukar kombinera förberedelseklass och ordinarie klass parallellt.

OLIKA KLASSRUMSKULTURER

En del elever kommer från skolkulturer där de är vana vid att lyda lärarna och göra och uppföra sig rätt. I Sverige finns en kultur där lärarna vill att eleverna ska tänka självständigt, analysera och ta eget ansvar. Detta kan skapa förvirring och leda till en krock för en elev som inte har bott i Sverige så länge. Det är viktigt att eleverna uppmuntras till att tänka själva.

KAMRATER ÄR VIKTIGA

För en person som är nyanländ är kamrater mycket viktiga. Framför allt är detta viktigt i ordinarie klasser där eleven kanske inte känner någon sedan tidigare. I skolor som är flerspråkiga är det lättare för en

nyanländ elev att få kamrater och ingå i en språkgrupp som den känner igen. Ansvar är skolans och lärarens att se till att skapa relationer mellan nyanlända och de andra eleverna på skolan. I vissa skolor ordnar lärarna så att elever som är nyanlända får en fadder, det vill säga att en annan elev väljs ut som ska stötta den nyanlända lite extra och till exempel hjälpa den med att förstå sitt schema och hitta rätt.

SPRÅK- OCH KUNSKAPsut- VECKLANDE ARBETSSÄTT

För att en elev ska lära sig både språk och kunskaper samtidigt är det bra att lärare jobbar på ett språk- och kunskapsutvecklande sätt. Detta innebär att oavsett vilket ämne som en lärare undervisar i är det bra att fokusera på språket som används i ämnet. Många lärare jobbar med att både stötta den nyanlända eleven och att ha höga förväntningar. En elev utvecklas mest när hen får mycket stöttning i undervisningen och samtidigt utmanas.

ÄMNESSVENSKA

Alla elever har rätt att lära sig alla ämnen i skolan. Däremot ser det olika ut från skola till skola hur detta rent praktiskt läggs upp. Ämnessvenska innebär alltså att läraren kombinerar att lära ut ett skolämne, till exempel samhällskunskap (SO)

med det svenska språket. Det innebär att läraren tänker på att förklara viktiga begrepp som är nödvändiga att förstå inom SO för att eleven ska kunna ta till sig kunskaperna. Detta arbetssätt ställer dock krav på att lärare då också behöver vara språklärare. Detta kan vara begränsat i en förberedelseklass.

SVENSKA SOM ANDRASPRÅK

Som nyanländ ingår det i undervisningen att man ska lära sig svenska som andraspråk. Skolan avgör om eleven ska undervisas med en grupp andra elever som också läser svenska som andraspråk (det vill säga även de som är födda i Sverige) eller om eleven ska läsa nybörjarsvenska i en mindre grupp.

STUDIEHANDLEDNING PÅ MODERSMÅLET

Om en elev behöver stöttning har hen rätt att få studiehandledning på sitt modersmål som extra anpassning eller särskilt stöd. En studiehandledare arbetar med att stötta eleven i de olika ämnena i skolan på elevens starkaste språk. Detta gör det lättare för barnet att utveckla ämneskunskaper. Ett barn kan få studiehandledning i klassrummet, men ibland behöver barnet mer tid och repetition och kan då få handledning utanför klassrummet.

MODERSMÅLSUNDER- VISNING

Detta är viktigt då det är ett sätt att stärka barnets eller ungdomens starkaste språk. Att lära sig svenska brukar gå snabbare om barnets modersmål är starkt. Undervisning i modersmål stärker också barnets flerspråkighet.

NYBÖRJARENGELSKA

För de elever som inte har kunskaper i engelska finns det på vissa skolor möjlighet att läsa nybörjarengelska i början av skolgången.

OLIKA UNDERVISNINGSMETODER

Det monokulturella synsättet har länge dominerat undervisningen i Sverige. Den innebär att man tycker och tror att det i Sverige och i skolorna enbart ska pratas svenska. Det finns en uppfattning om att barn bara kan lära sig ett språk i taget och att det kan vara förvirrande om barn får undervisning som är på annat språk. Här kan modersmålsundervisning till och med ses som ett hot. Det finns även en uppfattning om att den svenska kulturen och språket är överordnade allt annat och att det är detta som är det rätta.

I takt med att samhället har ändrats från att vara väldigt monokulturellt har även skolorna ändrats. I dag finns det ingen homogen skola där alla pratar samma språk och har samma bakgrund. I svensk skola talas det i dag över hundra olika språk och därför är det nödvändigt

att även undervisningen kan möta den tillgång som flerspråkighet och mångfald utgör. Detta har gjort att det i skolorna börjat talas om mångkulturell undervisning. Synsättet innebär att olika kulturer ska acceptera varandra.

Forskning visar i dag är att kunskap inom flera språk är en tillgång och berikande för samhället. Genom att kunna flera språk får man också fler chanser att söka arbete utomlands och större möjlighet till sociala relationer runt om i världen. I dag pratas det om interkulturell undervisning och synsätt som innebär att det är fördelaktigt att integrera olika språk och kulturer med varandra. I en del skolor uppmuntras eleverna att prata sitt modersmål (om det är det starkaste språket) och använda det för att lära sig svenska. I en del klasser kan undervisningen till och med ske på flera språk (om läraren är flerspråkig).

Diskussionsfrågor till deltagarna

1. Har du någon erfarenhet av skolans sätt integrera barn i skolan?
2. Vad är fördelarna med interkulturell undervisning?
3. Vad tycker du är viktigt för att barn ska integreras i skolan?

TRÄFF 8: FÖRÄLDRASAMVERKAN – RELATIONEN MELLAN SKOLA & FÖRÄLDER

Enligt Skolverket har likvärdigheten i skolorna i Sverige försämrats sedan 1990-talet. Vilken kommun du bor i, och hur mycket resurser läraren och skolan har, påverkar utbildningen ditt barn får. Barnens skolresultat påverkas även mycket av föräldrarnas inkomst och deras utbildningsnivå.

Ibland kan lärare felaktigt tro att föräldrar inte bryr sig om sina barn, deras skolgång och betyg och att det är därför de inte är engagerade. Det kan dock finnas många anledningar till att föräldrar inte visar intresse. Alla föräldrar vill sina barn väl men det finns svårigheter för föräldrar som är nyanlända att engagera sig i sina barns skolgång. En del föräldrar kommer från kulturer eller länder där respekten för läraren och hans undervisning sträcker sig längre än hos etniskt svenska föräldrar. Det kan göra att de inte vill lägga sig i hur skolan och läraren arbetar. Vissa föräldrar kommer från mer patriarkaliska kulturer där lärarens roll nästan anses helig och där man som förälder är förbjuden att kritisera. En annan orsak till att en del nyanlända föräldrar inte visar intresse kan vara

att de inte vet hur skolan i Sverige fungerar.

Under detta pass på 1,5 timme kommer vi att gå igenom hur föräldrar och skola/lärare kan utveckla en relation och hur föräldrar kan öka sitt engagemang i deras barns skolgång.

VARFÖR ÄR FÖRÄLDRAVS DELAKTIGHET VIKTIG?

Om föräldrar och skola får en relation som bygger på tillit kan det gynna barns lärande. Forskning visar att sådan samverkan påverkar barns lärande positivt. Ansvaret för att bygga tilliten ligger på skolan. Föräldrars ansvar är att se till att deras barn uppfyller skolplikten.

Att föräldrar aktivt ska vara en del av barns skolgång och samarbeta med skolan är något man började prata om på 1970-talet. Innan dess överlämnades ansvaret till läraren. Enligt skollagen är det skolans uppgift att förmedla information till vårdnadshavare om hur deras barn utvecklas genom till exempel utvecklingssamtal.

Hur skolor samarbetar med föräldrar skiljer sig åt. Något som verkar

viktigt är att skolan ska ha många kanaler och plattformar för att kommunicera med hemmet. Föräldrar och lärare ska tillsammans fostra ansvarsfulla medborgare och ibland är det otydligt var gränsen går. Föräldrar har huvudansvaret för barnets fostran utifrån ett familjeperspektiv medan läraren har ett professionellt perspektiv.

KANALER GENOM VILKA SKOLA OCH FÖRÄLDRAR KOMMUNICERAR

Telefon, sms, mejl

Att lärare och föräldrar håller kontakt är väldigt viktigt och det finns olika sätt att göra det på. Att ringa och mejla är något många lärare brukar göra för att informera om det är något speciellt kring barnet som det är viktigt att föräldern känner till.

Ibland kan språket göra det svårt att samtala över telefon. Det är dock ändå viktigt att det görs. Det händer att föräldrar ibland inte förstår vad en lärare säger i samtalet och att en tredje part fungerar som en budbärare. I en del fall är det barnet som

blir budbärare. Om läraren har positiva saker att säga om barnet kan det fungera. Om det är negativa saker som ska förmedlas, som till exempel att barnet har skolkat, kan det bli problematiskt. Det är inte optimalt att ett barn får en budbärarroll då makten över vad som ska förmedlas hamnar hos barnet. Ibland kan det vara så att en tolk behövs för att översätta, men på grund av tidsbrist kan det vara svårt att boka in. En del lärare lär sig några hälsningsfraser eller nyckelord på det språk som är föräldrarnas modersmål. Vissa lärare är mer vana vid att skicka e-post, brev eller sms än att ringa, och om föräldern kommer från en skriftlig kultur kan det vara en enklare kanal att kommunicera genom.

Även om man som förälder har svårt med språket kan det vara bra att lära sig några nyckelord som till exempel möte, läxa, skolk och utflykt för att förstå sammanhanget. Som förälder är det bra att spara numret till sitt barns klassansvariga och då och då höra av sig och kolla hur det går för barnet. Om föräldern föredrar att kommunicera genom skrift går det att ta hjälp av olika översättningssidor även om det inte är optimalt.

Månads- eller veckobrev

Många skolor skickar månads- och veckobrev hem till föräldrar. Syftet med breven är att informera föräldrarna om undervisningens innehåll och vad som är på gång i klassen. Om breven skrivs på lätt svenska och i punktform blir det lättare för föräldrar som har svårt med svenska språket att förstå. Som förälder är det viktigt att man läser igenom dessa brev. Många uppmantras av läraren till att även ringa och ställa frågor om man inte har förstått.

Föräldramöte

Ibland kan det vara svårt att möta behoven från både föräldrar och lärare på ett föräldramöte. Som förälder vill man kanske veta mer i detalj hur skolan arbetar medan man som lärare vill hinna berätta allt. Föräldramötena kan bli mer personliga, interaktiva och kreativa genom att bägge sidor bidrar. Lärare kan korta ner informationsbiten som ofta är en monolog och i stället visa upp mer av vad eleverna har gjort under terminen och kanske visa det på film. Föräldrarna i klassen kan ta med sig bakelser som är vanliga i hemlandet så att det blir som ett knytkalas. Detta informella kan göra det enklare för föräldrarna att ställa frågor. I en del klasser har man också tolkar på plats.

Utvecklingssamtal

Ungefär en gång per termin träffas barnens lärare och föräldrarna för utvecklingssamtal. Det är oftast under dessa samtal som föräldrarna vill höra om deras barns utveckling och om hur barnen ligger till med betygen. Ibland kan det uppstå förvirring under dessa samtal då lärare och föräldrar har olika förväntningar. Om det finns behov av en tolk är ett tips att boka in en tolk som har en dialekt som ligger så nära föräldrarnas som möjligt.

Bloggar

En del skolor använder sig av bloggar som en kanal för att kommunicera till både vårdnadshavare och utomstående om vad som sker på deras skola. Detta kan vara väldigt uppskattat då det blir ett enkelt sätt att få en inblick. Ibland är det rektor som publicerar och ibland kan det vara elever.

Sociala medier

En del skolor använder även sociala medier (till exempel Facebook, Instagram eller Twitter) för att informera om något aktuellt som skolan anordnar eller annat.

Besök

Något föräldrar kan göra är att hälsa på både barnet och hans lärare på skolan för att säga hej. Det behöver inte vara ett besök som är kopplat till någon inbjudan från skolan utan kan vara mer som ett spontanbesök.

God man eller kontaktperson

I de fall där ett barn inte har någon förälder, som till exempel när det gäller barn som på egen hand kommit till Sverige (ensamkommande barn), kan en god man utses. Som god man har man både rättigheter och skyldigheter att bestämma i frågor som rör barns ekonomiska, personliga och rättsliga intressen. I dessa fall är det viktigt att även dessa barn får ordentliga utvecklingssamtal i skolan och att det finns en relation mellan lärare och god man.

ATT TÄNKA PÅ FÖR ATT BYGGA EN RELATION

1. Erkänn både föräldrarnas och lärarens roller som viktiga i barnets liv
2. Sätt gränser för ansvarsfördelningen
3. Möt upp krav på information från föräldrar
4. Det ska alltid finnas ömsesidig respekt och öppenhet
5. Prata igenom vad som är förväntningarna för utvecklingssamtal och föräldramöte
6. Inkludera föräldrar i utvecklingssamtal genom att de får komma med frågor
7. Ha en workshop under föräldramöte för att föräldrar ska få förståelse för skolans arbete
8. I skolor med flerspråkighet – se till att vara tydlig i texter/brev

Diskussionsfrågor till deltagarna

1. Vilken erfarenhet har du av att kommunicera med skolan?
2. Varför är det viktigt att ha en god relation till skolan?
3. Hur kan en god relation till skolan påverka barns lärande?

3.

Barns hälsa

Den tredje delen av studiecirkeln består av tre träffar där vi kommer att gå igenom några aspekter som kan påverka barns hälsa. Stress, kost, kompisar och mobbning.

TRÄFF 9: **KOMPISAR, RELATIONER & MOBBNING**

En av de mest betydelsefulla faktorerna för att barn och ungdomar ska ha en framtid med möjligheter är en bra skolgång. Skolan är med andra ord viktig för barn. Skolan ska vara en plats där barn lär sig nya saker, utvecklas, socialiserar sig med kompisar och stärker sin identitet. När barn växer upp skapar de ganska omedelbart relationer. Kompisar är en viktig del av ett barns liv, både i skolan och utanför skolans värld.

Om ett barn inte mår bra i skolan är risken stor att det barnet heller inte mår bra hemma. Mobbning kan få allvarliga konsekvenser och påverkar inte bara barnets skolresultat utan kan sätta spår i barnet för resten av livet. Under detta pass kommer vi att diskutera hur skolans ansvar ser ut för att förebygga och hantera mobbning. Då mobbning kan se olika ut kommer vi också att lära oss mer om vad som räknas som mobbning och hur detta påverkar barn. Syftet med detta pass är att öka medvetenheten och kunskapen hos föräldrar. Ju mer kunskap föräldrar har om vilket ansvar skolan har, vilket stöd som finns och vad de själva kan göra, desto större är chansen att det går att bryta tidigt.

VARFÖR ÄR DET VIKTIGT MED KOMPISAR?

Människor är sociala varelser och lär sig i samspelet med andra människor runt omkring sig. Redan från tidig ålder utvecklar barn relationer till människor runt omkring dem, såsom föräldrar, lärare, klasskamrater och kompisar.

OLIKA BEGREPP

Forskaren Maud Ihrskog har forskat kring barns olika relationer och beskriver att barn använder olika begrepp för att beskriva olika relationer.

- **Kamrat:** En relation som barnet inte självt har valt utan som bara finns där som en del av en grupp, till exempel klasskamrater.
- **Vän:** Någon som barnet inte har en aktiv relation till utan som kan vara längre bort.
- **Kompis:** En kompisrelation verkar vara en nära relation som fylls av tillit och förtroende. Något barnet självt har valt.

Ju mer ett barn börjar växa sig självständigt, desto viktigare blir kompisarna. Barn behöver kompisar för att skapa och stärka sin identitet.

Barn lär känna sig själva i relation till andra barn. Barn behöver ha kompisar för att känna sig omtyckta och må bra. Många barn väljer till exempel fritidsaktiviteter där kompisarna finns.

För att barn och ungdomar ska kunna utvecklas är det viktigt att de får dela åsikter, erfarenheter, känslor och tankar med andra runt omkring dem. Trygghet och tillit skapas också i kompisrelationer vilket är viktigt för ett barn.

VAD ÄR MOBBNING?

Mobbning innebär att man upprepade gånger utsätter någon för hot, trakasserier, våld, kränkande behandling och/eller diskriminering. Mobbning har alltid funnits, både i skolan och i samhället i stort. Det går att prata om olika typer av våld och nedan kommer några:

- **Fysiskt våld** kan till exempel vara sparkar, knuffar, slag, förföljelse eller sabotage.
- **Sexuellt våld** – En del väljer att särskilja på visst fysiskt våld som sexuellt, och det kan till exempel vara att någon tafsar och rör en utan att man har sagt att det är okej.

- **Psykiskt våld** kan till exempel vara att en person blir utfrysad och exkluderad från gruppen. Det kan också vara blickar, miner eller hånskratt.
- **Verbal mobbning** är muntlig mobbning, till exempel elaka kommentarer om någons utseende, skvaller eller ryktesspridning.
- **Elektroniskt våld** – I dag är det vanligt att barn och ungdomar är uppkopplade. Framför allt är det vanligt bland ungdomar att använda sig av sociala medier. Den elektroniska mobbningen kan med annat ord också beskrivas som digital mobbning. Det kan till exempel vara att någon skriver elaka kommentarer eller hotar att posta bilder på nätet.

VAR SKER MOBBNING?

Mobbning kan ske överallt, till exempel inne i klassrummet, i skolmatsalen, i korridoren, i gymnastiksalen, ute på skolgården och på toaletten.

Enligt organisationen Friends som arbetar för att förebygga mobbning är det cirka 1-2 elever i varje klass som utsätts för mobbning. Mobbning är vanligast i årskurs 3-6.

Tidigare forskning har beskrivit den som utsatt andra för mobbning som "aggressiv" och den som blivit utsatt för osäker, försiktig och orolig. Mobbning har förklarats utifrån personlighetsdrag och att det sker mellan individer. Det vill säga, man

har utgått från att det är något "fel" på personen som blir mobbad. Senare forskning har visat att det inte stämmer, och att det inte finns ett rätt svar. Det finns olika faktorer som leder till mobbning. Det är aldrig den utsattas fel att hen blir mobbad. För att förstå situationen behöver man se det på både individnivå, gruppnivå, organisationsnivå och samhällsnivå.

Lagen tar inte upp mobbning som ett brott. Lagstiftarna har i stället ersatt ordet med kränkande behandling, trakasserier och diskriminering. Det finns två lagar som förklarar vad detta innebär, och det är skollagen och diskrimineringslagen. En av anledningarna till att mobbning ersattes med dessa nya begrepp var att den upprepade handlingen som sker vid mobbning inte ska kunna ske mer än en gång utan att det är ett mot lagen.

VAD ÄR SKILLNADEN MELLAN BEGREPPEN?

- **Kränkande behandling:** Räknas som ett övergrepp (bottnar inte i någon av de sju diskrimineringsgrunderna).
- **Trakasserier:** Handlar om att någon kränker en annans värdighet.
- **Diskriminering:** Diskrimineringslagen handlar om allas lika rättigheter och möjligheter. Den tar upp

de sju diskrimineringsgrunderna som innebär att ingen får utsättas för diskriminering på grund av kön, etnicitet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck eller ålder. Diskriminering utgår från att den som diskriminerar har makt över den andra.

HUR PÅVERKAR MOBBNING BARNET OCH LÄRANDET?

Mobbning kan göra mycket skada. Den som blir utsatt kan få sämre självkänsla och känna sig otrygg i skolan. Det kan göra att hen är borta mycket och missar undervisning. Mobbning kan också leda till att eleven presterar sämre, får ångest och känner sig ensam. För den som blir utsatt länge kan det finnas risk att det leder till depression och självmordstankar.

SKOLANS ANSVAR OCH FÖREBYGGANDE ARBETE

Mobbning är komplext. En utmaning med både fysiskt och psykiskt våld är att det kan vara svårt att upptäcka och att det kan vara både strukturellt och väldigt personligt. Personerna som är inblandade kan ha olika tolkningar av vad det är som har hänt. Skolor måste aktivt kämpa mot ett klimat där elever kränker och hotar varandra.

Mobbning går att förebygga men det kräver en långsiktig plan. Det är alltid bra att arbeta förebyggande och att tidigt upprätta handlingsplaner. Oftast är konflikter från början små, men växer snabbt och leder till mobbning vilket är svårare att hantera. Skollagen och diskrimineringslagen kräver att skolor/huvudmän redovisar en plan för hur de ska skydda barn mot att bli utsatta för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Skolans ansvar är att skapa en lärmiljö som är trygg, icke-hotande och uppmuntrar eleverna att visa respekt för alla. Det första viktiga steget för att hantera mobbning är att rektorn på skolan erkänner att det förekommer. Genom att erkänna att det finns är det också möjligt att börja hantera problemet. Det är rektorns uppgift att se till att lärarna på skolan förstår begreppet mobbning.

Skolor har med andra ord ansvar för både det förebyggande arbetet och för att ingripa när mobbning sker. Skolor är också skyldiga att bevisa att de har gjort tillräckligt för att förhindra till exempel kränkningar. Om en skola misslyckats med detta kan den bli skadeståndsskyldig.

VAD SKA/KAN FÖRÄLDRAR GÖRA?

Vårdnadshavaren är viktig i arbetet mot mobbning, även om det kan kännas hopplöst. Vårdnadshavaren får alltid information om barnet har varit inblandat i en situation som rör mobbning.

OM DITT BARN ÄR UTSATT FÖR MOBBNING KAN DU SOM FÖRÄLDER:

1. Prata med ditt barn: Låt barnet berätta vad som har hänt och berätta att situationen går att förändra.

2. Prata med klasslärare eller mentor: Barnets klasslärare är den första person som ska kontaktas om ett barn har utsatts för kränkning. Klassläraren är ansvarig för tryggheten i klassen. Föräldern och klassläraren ska tillsammans skapa en plan för att stoppa och förebygga kränkningarna. Om ni inte kommer överens om hur detta ska göras kan föräldern gå vidare till rektorn på skolan.

3. Prata med rektor: Huvudmannen och rektorn har det yttersta ansvaret att se till att skolan är en trygg plats och lever upp till kraven från lagen. Föräldern och rektorn ska tillsammans skapa en plan för åtgärder och för att förebygga kränkning. Om ni inte kommer överens om hur detta ska göras kan föräldern gå vidare till att prata med huvudmannen för skolan.

4. Prata med kommun eller annan huvudman: Kommunen eller företaget (om det är en privatskola) ansvarar för att skolan följer lagens krav och är en trygg plats. Föräldern ska tillsammans med kommunen sätta en plan för att ens barn ska känna sig trygg.

5. Kontakta BEO eller DO: Om du som förälder inte upplever att skolan gör tillräckligt mycket kan du kontakta BEO (Skolinspektionen, Barn- och elevombudet) som har huvudansvar att se över att skolor i Sverige följer lagens krav. Vid anmälan kan BEO göra en utredning och företräda elev i domstol om det går så långt. Som förälder kan man även kontakta DO (Diskrimineringsombudsmannen).

OM DITT BARN UTSÄTTER ANDRA FÖR MOBBNING KAN DU SOM FÖRÄLDER:

1. Prata med ditt barn: Låt barnet berätta vad som har hänt och berätta att det aldrig är okej med mobbning. Det kan vara så att barn som utsätter andra för mobbning själva också är utsatta, och därför är det viktigt att fråga om det.

2. Prata med ditt barn om hur ni kan en göra en positiv förändring tillsammans: Fråga barnet om hur du som förälder kan stötta barnet för att göra en förändring.

3. Skapa en positiv kontakt med skolan: Att skapa ett samarbete med lärare, rektor och skolhälсан för att tillsammans göra upp en plan för hur ni kan ändra på situationen för ditt barn i skolan är viktigt.

4. Reflektera över hur du kan stärka ditt barn: Hitta sammanhang där barnet kan släppa sin roll i skolan.

5. Uppmuntra barnet när mobbningen har upphört: Se och uppmuntra alla små steg i rätt riktning.

VILKET STÖD FINNS TILL BARN?

Ett barn som är utsatt för mobbning bör i första hand vända sig till någon i sin närhet som den känner sig trygg med. Om barnet eller ungdomen inte vågar eller av andra anledningar inte kan prata med sina föräldrar kan barnet vända sig till skolkuratorn eller skolsköterskan. Det kan vara skönt att veta att de har tystnadsplikt.

Diskussionsfrågor till deltagarna

1. Berätta om en egen erfarenhet av mobbning
2. Varför är det viktigt med kompisar i skolan?
3. Vad ska skolan göra för att motverka kränkande behandling, trakasserier och diskriminering?
4. Vad kan du som förälder göra om ditt barn blir utsatt/utsätter för mobbning?

TRÄFF 10: **STRESS**

Under denna träff på 1,5 timme kommer vi att gå igenom vad stress är, och några saker som kan skapa stress hos barn. Vi kommer att använda oss av boken "Familjens guide till effektiv och rolig läxläsning", Pernilla Alm.

VAD ÄR STRESS?

De flesta människor upplever stress någon gång i livet. Historiskt sett har stress varit en mycket viktig mekanism som hjälpt människan att överleva och hantera hotfulla situationer genom att kämpa, fly eller spela död. I dag behöver inte människor stress för att överleva på samma sätt. Människor kan till exempel uppleva stress när det finns mycket som ska hinnas med under

en kort period. Om människan är stressad under en längre tid utan ordentlig vila kan detta vara skadligt.

STRESS HOS BARN OCH UNGDOMAR

I dag har ungdomar och barn ett liv med många krav från både familj, skola och vänner/omgivning. Många barn har också ett schema med mycket fritidsaktiviteter varje vecka. Prov, grupparbeten och läxor är en stor del av många barns liv. En rimlig mängd krav, och lite stress, kan vara positivt. När barn utsätts för stress under en längre period kan följderna bli negativa. Stress kan utlösas av olika saker, och nedan listas några av dem.

HÖGA PRESTATIONSKRAV

Det finns barn och ungdomar som har extremt höga krav på sig att prestera och som aldrig blir nöjda med sina betyg eller pluggar för mycket. Mycket av detta kommer ifrån att barnet jämför sig med andra barn. Prestationen handlar då om att passa in och bli bekräftad.

SOCIALA KRAV

Bland barn och ungdomar kan det uppstå en social stress som handlar om viljan och ansträngningen att passa in i sällskapet. Den materiella stressen handlar om att ha det "alla andra" har, som till exempel den senaste mobilen eller datorn.

SYMPTOM VID STRESS

Alla människor reagerar olika vid stress, men några av de symptom som kan uppstå hos barn är följande

- Huvudvärk, magvärk och/eller sömnsvårigheter
- Spänningar i kroppen, särskilt i nacken
- Hjärtklappning
- Lättirriterad, likgiltig/ointresserad, nedstämd
- Koncentrationssvårigheter och minnessvårigheter
- Prioriterar bort vänner och fritidsaktiviteter

VILKET ANSVAR HAR FÖRÄLDRAR?

Föräldrar har ett viktigt ansvar för barns stress och det kan vara viktigt att fundera på var kraven kommer ifrån. En väg att gå kan vara att kontakta skolan för att berätta om sitt barns mående. Som förälder kan man även hjälpa barnet att börja fokusera på sin egen utveckling och få barnet att jämföra med sig själv och inte sina kompisar. Som förälder är det också viktigt att lära barn att ha en sund relation till omgivningen, då det alltid kommer att finnas yttre krav.

Övning till deltagarna

Scenario 1: Ditt barn har höga prestationskrav och höga sociala krav på sig själv. Du märker att barnet inte mår bra av det. Vad kan du som förälder göra? Diskutera scenariot och möjliga lösningar.

TRÄFF 11: MOTION & KOST

Under detta pass på 1,5 timme kommer vi att gå igenom varför det är viktigt att barn rör på sig och äter rätt. Det är bevisat att hälsan påverkas positivt av rörelse och hälsosam kost. Syftet är att öka föräldrars kunskap om hur de kan få barn att motionera och vad som är en sund kost då föräldrar är ansvariga för vad deras barn äter. Hur ett barn mår påverkar i sin tur hur mycket ork barnet har att lära sig saker och koncentrera sig. Ett sätt för föräldrar att vara delaktiga är att skapa så goda förutsättningar som möjligt. Förslag på webbsida att hämta mer information är ifrån Livsmedelsverket.

MOTION

Ett problem som finns i dag är att många barn tillbringar mycket tid inomhus, framför datorn och tv:n. Det är viktigt att föräldrar uppmuntrar barn att röra på sig mer. Lika viktigt som det är att barn äter rätt är det att barn rör på sig. Det rekommenderas att barn fysiskt rör sig i minst 60 minuter per dag. Bristen på fysisk aktivitet gör att barn drabbas av till exempel fetma. Siffror från 2018 visar att vart femte barn är överviktigt. Fördelarna med

att barn aktiveras fysiskt är många. Att barn rör sig stärker skelettet och höjer koncentrationsförmågan samt energin.

Tips på hur föräldrar kan få sina barn att röra på sig mer:

- Cykla eller promenera till skolan i stället för att skjutsa barnet med bil
- Uppmuntra barnet att få in fysisk aktivitet i vardagen genom att till exempel ta trappan i stället för hissen.
- Bestäm med barnet hur mycket tid som får läggas på tv, dator och så vidare
- Ta med barnet på utflykt, till exempel till skogen eller parken
- Uppmuntra barnet att börja med någon idrott som fritidsaktivitet.

VAD ÄR EN SUND MÅLTID?

En sund måltid handlar om att äta hälsosamt och variera sin kost. Det är viktigt att en tallrik består av mycket vitaminer, mineraler, fibrer och bra fetter.

Barn behöver äta regelbundet. Det är bra att ha fasta tider för frukost, lunch och middag samt mellanmål mellan dessa tider. På det sättet minimerar man att barn småäter

hela tiden. Barn som är över två år rekommenderas att äta samma mat som vuxna. Men eftersom barn inte äter lika mycket som en vuxen gör behöver föräldern se till att maten innehåller mycket näring.

EN TALLRIK SKA BESTÅ AV

1. Grönsaker och frukt
2. Potatis, pasta eller dyliskt
3. Kött, ägg, fisk, kyckling eller vegetariska proteinkällor

HUR KAN MAN FÅ BARN ATT ÄTA OCH DRICKA NYTTIGARE?

Det kan vara svårt att förändra matvanor som man har lärt sig när man var riktigt liten. Det är därför viktigt att föräldrar introducerar en hälsosam kost när barn är små så att de får en bra start och vänjer smaklökarna.

En del hälsoproblem hos barn och ungdomar beror på att de dricker för lite vatten och för mycket läsk. Det som föräldrar kan göra är att när barnet stiger upp på morgonen ge det ett glas vatten så att det blir en rutin. Som förälder är det bra att vänja barnet vid att de ska dricka vatten när de är törstiga och bara i

undantagsfall, till exempel vid födelsedagar, bör läsk ges till barn. I stället kan man som förälder spä ut juice med vatten.

Frukter och grönsaker kan ibland vara svårt att ge till mindre barn. Om ett barn vägrar äta grönsaker kan du som förälder:

- Skära grönsakerna i mindre bitar och blanda dem med till exempel couscous eller ris
- Doppa grönsakerna i någon dressing för att tillföra smak, till exempel tsatsiki
- Avdramatisera hela situationen

med att barnet ska äta. Gör det inte större än vad det är.

- Berätta om varför maten är viktig/bra/nyttig
- Sitta och äta tillsammans hela familjen. Om hela familjen sitter och äter samma mat kan det vara enklare för barnet att äta.
- Köra en lek, till exempel flygplansleken.
- Laga mat tillsammans hela familjen och låt barnen vara med
- Involvera hela familjen i att göra ett matschema

HUR PÅVERKAR KOST BARNS HÄLSA OCH INLÄRNING?

Det man äter och hur ofta man äter det påverkar direkt hälsan, oavsett om man är vuxen eller barn. Att äta hälsosamt minskar risken för många sjukdomar som till exempel diabetes, cancer och hjärtsjukdomar. En del barn och ungdomar hoppar över frukosten hemma och hinner bli hungriga innan lunchdags i skolan. En hungrig mage eller mage som enbart innehåller socker påverkar barnets förmåga att koncentrera sig negativt. Detta påverka inläringen.

Visste du att...

Antioxidanter har en viktig funktion för att skydda cellen och finns bland annat i frukter och grönsaker.

DHA är en fettsyra som är nödvändig för att hjärnan ska utvecklas. DHA finns bland annat i fiskar som lax, makrill, tonfisk och även i modersmjölk och i vissa algsorter.

D-vitamin finns i bland annat mjölkprodukter och fisk. För lite D-vitamin gör att skelettet mjuknar hos barn. Om man inte dricker mjölk och äter fisk behöver barnet kosttillskott av detta vitamin.

VitaminB12 finns ibland annat ägg, mjölk och kött men inte i vegetabilisk mat. Detta vitamin är viktig för bland annat bildningen av vita blodkroppar. Barn som inte får i sig mejeriprodukter behöver få i sig B12 genom kosttillskott eller mat som har B12.

Diskussionsfrågor till deltagarna

1. Hur kan dålig kost påverka ett barns lärande?
2. Har du erfarenhet av att ditt barn inte äter sunt?
3. Om ja, hur har du hanterat det?

4.

Lärandet

Under fjärde delen av studiecirkeln kommer vi under två träffar att prata om olika former av lärande och om vad motivation är. Vi kommer försöka ta reda på hur föräldrar kan motivera sina barn.

TRÄFF 12: HJÄRNAN & LUSTFYLLT LÄRANDE

Under detta pass ska deltagarna lära sig om några olika lärostilar och vad som kan påverka barns inläring. Vi kommer även att gå igenom vilken roll föräldrar spelar i barns lärande.

HJÄRNAN

Hjärnan är ansvarig för hur människan betar sig och förstår världen runt omkring sig. Hjärnan är väldigt komplex, men ibland brukar man förenklat dela in hjärnan i två hjärnhalvor och beskriva den vänstra hjärnhalvan som den logiska och den högra som kreativ. I själva verket är det så att bägge hjärnhalvor kommunicerar och samverkar med varandra, men på olika sätt, när människor lär sig.

OLIKA LÄROSTILAR

Genom åren har olika teorier om lärostilar presenterats och nedan kommer en kort presentation av två av dessa teorier. Lärostilarna ska endast förstås som en förenklad modell som speglar att människor stimuleras på olika sätt och lär sig på olika sätt.

Dunn och Dunns lärostilsmodell

Denna modell tar upp 21 faktorer som har betydelse för framgångsrikt lärande, indelade i fem områden. Den tar till exempel upp att en del människor lär sig bäst genom att sitta själva och andra genom att det är rörelse runt omkring dem.

Faktorer som påverkar lärandet på fem olika områden.

- **Miljön** (t.ex. ljud, ljus, temperatur och inredning)
- **Egna känslor** (t.ex. motivation, struktur, ansvar)
- **Sociala faktorer** (t.ex. ensam, i grupp, i par)
- **Fysiologiska faktorer** (t.ex. behov av näringsintag, rörlighet, tiden på dagen)
- **Psykologiska** (t.ex. reflekterande/analytiskt angreppssätt)

DUNN & DUNNS 21 FAKTORER FÖR FRAMGÅNGSRIKT LÄRANDE

OMGIVANDE MILJÖ	LJUD • LJUS • TEMPERATUR • INREDNING
EGNA KÄNSLOR	MOTIVATION • UTHÅLLIGHET • ANSVAR • STRUKTUR
SOCIALA FAKTORER	ENSAM • PAR • GRUPP • LAGARBETE • VUXNA • OMVÄXLANDE
FYSIOLOGISKA FAKTORER	SINNESPREFERENSER • NÄRINGSINTAG • TID PÅ DAGEN • RÖRLIGHET
PSYKOLOGISKT PROCESSANDE	ANALYTISK • HOLISTISK • HEMISFÄRISK • IMPULSIV • EFTERTÄNKSAM

V.A.K.T

Förkortningen V.A.K.T står för fyra individuella lärstilar som man brukar prata om och som ofta används inom utbildningsvärlden.

- *Den visuella:* En person som är visuell använder gärna bilder, symboler och text för det som ska läras in.
- *Den auditativa:* En person som är auditiv lär sig framför allt genom kolla på film, använda bilder, lyssna på föreläsare, läsa högt och diskutera.
- *Den kinestetiske:* Hos en person som är kinestetisk sker inläring genom att personen får röra på sig, kanske använda sig av kroppsspråket och händerna när hen läser.
- *Den taktile:* Hos den taktile personen sker inläring framför allt genom att använda händerna.

HUR LÄR SIG BARN?

Barns inläring påverkas bland annat av följande:

Motion och träning

Barn som rör sig regelbundet presterar bättre i skolan. Rörelse stärker också minnescentrum. Barn som rör sig mer är också mindre stressade.

Lek och träning är väldigt viktigt för både barns lärande och hjärnans utveckling.

Sömn

Många studier har gjorts kring sömn och man har sett att personer som har fått mer sömn också har presterat bättre. Det verkar som att förmågan att sortera i minnet och se samband påverkas av sömn.

Miljö – byt plats

Att byta arbetsmetoder och miljö, till exempel att byta rum, kan påverka inläringen på ett positivt sätt. Samma sak gäller att byta ställning från sittande till stående och ta korta pauser.

Gener

Vilka gener ett barn har fötts med påverkar till viss del också dess lärande.

Grit

Grit är ett engelskt ord som kan översättas till driv eller uthållighet. Angela Lee Duckworth är en amerikansk psykolog som menar att nyckeln till framgång inte är att ha talang, utan att ha passion och hålla fast vid sina mål utan att ge upp.

Det finns forskning som menar att föräldrar ska berömma just processen som barnet är i och inte själva

prestationen i sig. Det vill säga ansträngningen, uthålligheten och drivet – grit.

Inläring – ett sätt att leva

Att se på inläring som en ständig process som är en del av livet, och inte som en isolerad händelse, kan påverka barns lärande. Det kan till exempel innebära att fördela studietiden på färre pluggtimmar varje dag i stället för långa och färre pluggdagar. Detta för att skapa utrymme för att bearbeta kunskap och se helheten.

VILKEN ROLL SPELAR FÖRÄLDRAR FÖR BARNS LÄRANDE?

Det går sammanfattningsvis att säga att barn har olika behov och förutsättningar och lär sig på olika sätt. En del barn lär sig i snabbare takt än andra barn. Som förälder är det bra att känna till att det inte är något konstigt med det, utan det handlar om att stötta sitt barn.

LEK – NYCKELN TILL FANTASI!

Leken är en stor del av många barns liv, framför allt under de första åren. Det är i leken som barns fantasi växer och där de börjar imitera saker de ser, hör och uppfattar. Det är när barn leker som de testar gränser, tränas i att lösa problem och lär sig att börja samarbeta med andra barn. Barns kroppsliga rörelser ökar framför allt under det andra levnadsåret och dessa rörelser gynnar möjligheten att få nya erfarenheter och utforska världen. Den första inlärningen sker alltså i hemmet. Som förälder är det viktigt att skapa en hemmiljö där barnet får utrymme att vara lekexpert och att stötta barnet att ta med sig leken in i skolan. Som förälder kan man sedan hjälpa sitt barn med lärandet genom att tillsammans försöka hitta vilken metod som fungerar bäst och i vilken miljö.

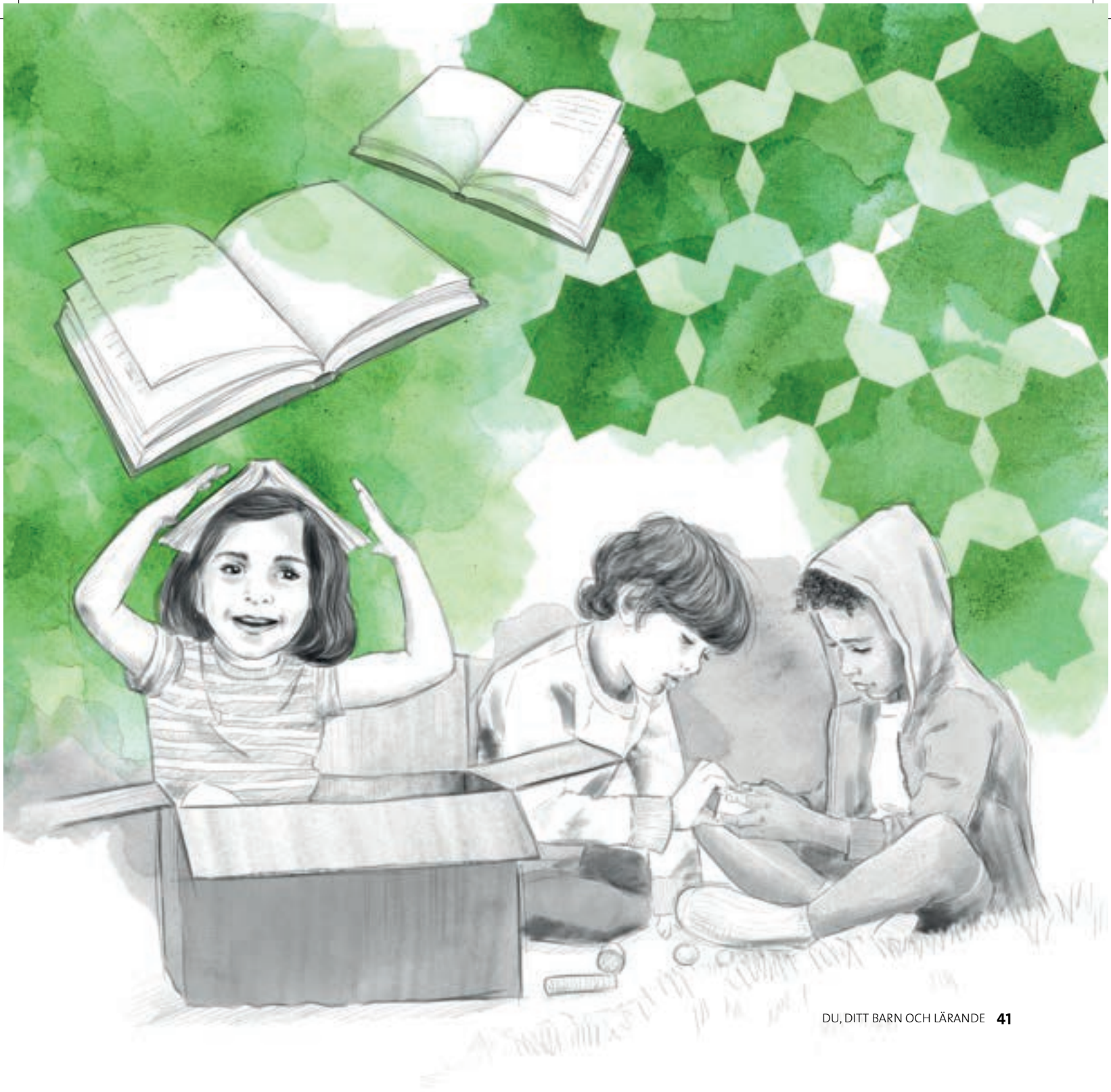
Tips! På UR:S hemsida finns programmet Orka plugga om man vill öva på minnesteknik.

TIPS PÅ FRÅGOR FÖR ATT HJÄLPA PÅ VÄGEN!

1. När är du piggast? (På morgonen, eftermiddagen, kvällen?)
2. Hur lär du dig bäst? Är det ensam, i par eller grupp?
3. När är du som mest koncentrerad? Är det med ljud i bakgrunden, till exempel radio/tv igång? Eller vill du ha det helt tyst?
4. Har du testat att plugga i ett annat rum eller stående?

Diskussionsfrågor till deltagarna

1. Alla människor lär sig på olika sätt. Hur kan du hjälpa ditt barn hitta/veta sin lärstil?
2. Vad är Grit? Och hur uppmuntrar du ditt barn i sin läroprocess snarare än för sitt resultat?
3. Vilken roll spelar du i ditt barns lustfyllda lärande?

TRÄFF 13: MOTIVATION

Under denna träff kommer vi att gå igenom begreppet motivation och vad som är skillnaden mellan yttre och inre motivation. Vi kommer även att diskutera hur mutor och belöningar kan påverka ett barns inställning till läxor. Vi kommer att använda oss av boken "Läxhjälp. Familjens Guide till effektiv och rolig läxläsning", Pernilla Alm.

VAD ÄR MOTIVATION?

Motivation är viktigt både för att lära sig och för att utvecklas. Många människor, både barn och vuxna, vill utvecklas men saknar motivation. Ordet motivation betyder "att orsaka rörelse" och kommer från det latinska ordet "movere". Motivation handlar om det som driver människor till att göra något. Ofta brukar motivation delas in i yttre och inre motivation.

YTTRE MOTIVATION

Yttre motivation kan till exempel handla om att ett barn gör en läxa för att sedan få pengar för det.

Fungerar mutor och belöningar som yttre motivation?

Det är inte ovanligt att föräldrar och lärare använder belöningsssystem som beröm, mutor och annat till barn för att förstärka ett visst beteende. Kortsiktigt kan det fungera, men mutor och belöningar är inte optimalt i det långa loppet. En fördel med att använda mutor för att få barn att göra läxor är att de faktiskt blir gjorda och att det blir mindre bråk kring läxorna. Nackdelen kan bli att fokus flyttas från själva läxan och det barnet ska lära sig till att det bara handlar om själva mutan. En annan nackdel är att barnet kan tro att det gör läxan för någon annans skull och inte sin egen.

Inom skolvärlden finns det delade åsikter kring vilken effekt yttre belöningar har. Enligt montessoripedagogiken är yttre belöningar som beröm något som stör koncentrationsförmågan hos barn. Denna skola menar att barn ska söka inre belöning.

Forskning menar att beröm inte ska uteslutas helt, och att det väsentliga är hur föräldern/läraren berömmar. Att berömma processen och barnets resa verkar vara viktigare än att berömma prestationen i sig. Vidare är det viktigt att jobba med barnet så att det blir mer uthålligt och ser målet med läxor och skolan. Pengar som en muta för att höja elevens skolresultat har visat sig inte vara en långsiktig motivation.

INRE MOTIVATION

Inre motivation handlar oftast om att handlingen förstärker sig själv. Det kan till exempel handla om att ett barn gör en läxa för att få förståelse för själva ämnet i sig.

Self-Determination Theory:

Enligt denna teori består inre motivation av tre faktorer:

AUTONOMI

Individen
bestämmer själv
var, hur och när
läxan ska göras

KOMPETENS

Motivationen
ökar när individen
känner att hen blir
bra på något

SAMMANHANG

Motivationen
höjs när individen
ser ett större
syfte

Enligt denna modell skulle till exempel ett barns inre motivation höjas om barnet förstod nyttan med läxan, själv fick sätta reglerna var, när och hur läxan ska göras, och fick en läxa som barnet klarade av att göra.

Diskussionsfrågor till deltagarna

1. Kan barn lära utan beröm?
2. Finns det något belöningssystem som du tycker fungerar bättre än andra?
3. Vad ser du som riskerna med att använda mutor för att ett barn ska göra läxorna?
4. Hur motiverar du ditt barn i dagsläget?

5.

Läxor och lärande i hemmamiljö

Under den femte och sista delen kommer två träffar att beröra läxor i hemmet. Under dessa träffar kommer vi ge några tips på vägen till föräldrar som vill lära sig mer om hur man kan stötta sitt barn och förebygga konflikter.

TRÄFF 14: LÄSA LÄXOR – KONFLIKTHANTERING

Under detta pass på 1,5 timme ska deltagarna få kunskap om problematiken som kan uppstå vid läxläsning i hemmet och varför, samt hur man kan förebygga och hantera eventuella konflikter.

HUR ÄR DET MED LÄXOR EGENTLIGEN?

Det finns skilda åsikter kring om läxor är bra eller dåligt för barn. Många lärare ger läxor för att elever ska öva på studieteknik, men det i sig gör per automatik inte att studietekniken tränas. Lärare har rätt att ge läxor men det ingår inte i den obligatoriska undervisningen. Barn som inte gör läxor strider inte mot skolplikten. Lagen kräver inte av vårdnadshavare att se till att deras barn gör sina läxor. Däremot finns det stor risk att barnet halkar efter i skolan om hemuppgifterna inte görs.

Som tumregel är det bra att tänka att barnet ska klara läxorna själv. En del barn tycker att det är jätteroligt med läxor och ser det som ett sätt att öva på planering och ansvar medan andra tycker att det är tufft och meningslöst. Alla barn har olika förutsättningar att göra läxor i hemmet. För en del familjer flyter det på och läxläsningen kan vara en rolig och harmonisk stund. För andra kan den innebära bråk, tjat och frustration och tära på relationen mellan förälder och barn.

BRÅK VID LÄXLÄSNING – VARFÖR?

Den vanligaste orsaken till bråk i hemmen är faktiskt läxor. Många gånger handlar det om att behoven hos vuxen och barn krockar. Det vanligaste för föräldrar och barn verkar vara att man bråkar om när läxan ska göras och inte att den ska göras. Precis som vuxna har barn ett behov

av att se helheten för att förstå varför de ska göra något. Om barn inte förstår varför de ska göra läxor kan detta leda till bråk. En annan anledning till att tjafs uppstår kan vara att läxläsning i hemmet kan kännas som ett tvång för barnet. Först tvång på att gå i skolan och sedan tvång på att göra läxor när barnet kommer hem – och ingen gillar ju tvång. Prestation, stress och känslan av misslyckande kopplat till läxor kan också orsaka problem för barnet.

Det kan också handla om att ett barn behöver hjälp med sina läxor men inte kan be föräldrarna om hjälp av olika skäl. Till exempel kan det handla om att barnets förälder inte kan språket eller har den kompetens som behövs för att förstå uppgiften. Det kan också handla om att barnet upplever att föräldrarna är stressade och trötta efter jobbet och därför inte ber om hjälp.

HUR JOBBA FÖR ATT UNDVIKA KONFLIKTER?

Det finns inget färdigt recept på hur konflikter kring läxor ska lösas då barn fungerar olika. Nedan kommer en lista med generella tips på hur vuxna kan arbeta förebyggande och/eller hantera konflikten när den uppstår.

1) Identifiera problemet

Försök ta reda på var konflikten brukar börja och vad föräldern kan göra annorlunda. Då föräldern är delaktig i konflikten kan det vara bra att be en tredje part att också reflektera. Fråga att fundera över: "Vad kan jag göra annorlunda"?

2) Lugna samtal

Att ha en öppen diskussion om läxläsningen vid ett tillfälle där barnet och föräldern inte är stressade kan göra samtalen enklare. Bjud in barnet till att komma med förslag på hur bråk kan undvikas. Samtalet

kan även handla om frågor som sömn, mat, fritidsaktiviteter, i vilken miljö och på vilket sätt som barnet vill göra läxorna.

3) Skapa en gemensam plan

Förälder och barn kan tillsammans skapa ett schema där veckans aktiviteter, dagar då läxor ska vara färdiga och tidpunkter för läxläsning läggs in. Låt barnet vara delaktigt i att lägga in vilken tid som fungerar bäst för läxläsning. Schemat kan hos barn som har mobil också läggas in i kalendern med notiser.

4) Samtal med skola och lärare

Som förälder kan man vända sig till skolans pedagoger och förklara för dem att läxläsningen i hemmet inte fungerar. Det är viktigt att pedagogerna på skolan vet så att de kan hjälpa eleverna att hitta metoder att hantera sin studietid. Det kanske går att göra ett uppehåll med läxorna ett tag.

Diskussionsfrågor till deltagarna

1. Vilket ansvar har föräldrar för att hjälpa till med barnens läxor?
2. Har du erfarenhet av att det uppstår bråk vid läxläsning hemma?
3. Om ja – vad/vilka är de främsta anledningarna till bråken?
4. Om ja – hur hanterar du bråken?

TRÄFF 15: LÄSA LÄXOR – STUDIETEKNIK & FÖRÄLDRASTÖD

Under detta pass på 1,5 timme ska deltagarna få handfasta tips och råd på hur föräldrar kan hjälpa sitt barn med läxor. Vi kommer även att gå igenom studietekniktips i några specifika ämnen. Slutligen kommer vi att prata om hur föräldrar som saknar kompetens eller språkkunskaper kan hjälpa sina barn, samt om vart föräldrar och barn kan vända sig för att få extern hjälp.

GENERELLA TIPS PÅ HUR FÖRÄLDRAR KAN HJÄLPA SINA BARN MED LÄXOR

Barn och ungdomar lär sig att ta in information och bearbeta den på olika sätt och det är viktigt att de själva får testa sig fram. Nedan kommer några generella tips till föräldrar:

1. Prata om syftet med läxan
2. Flytta fokus från prestation till att barnet ska försöka göra sitt bästa
3. Hjälptill att strukturera pluggtiden
4. Se över deras studieteknik
5. Hitta andra informationskanaler, som till exempel Youtube, dokumentärer, podcasts
6. Skratta, beröm och träna barnets självkänsla
7. Hitta rätt tidpunkt för läxor
8. Visa att du tror att barnet klarar av det själv
9. Uppmuntra barnet att göra läxor med sina vänner

RÅD OCH KNEP – LÄSTRÄNING

Att kunna läsa är en av de viktigaste kunskaperna som ett barn kan få. Det är inte bara grunden för att kunna förstå alla andra ämnen i skolan, utan också viktigt för att kunna klara sig i samhället. En sjuttonåring som regelbundet läser och lyssnar på texter har ett ordförråd på cirka 50 000-70 000 ord. En sjuttonåring som inte regelbundet läser har ett ordförråd på cirka 15 000-17 000 ord. Det bästa sättet att bli bättre på att läsa är att faktiskt läsa. Det är bättre att läsa 10-15 minuter varje dag än att läsa flera timmar någon gång.

Som förälder kan man hjälpa sitt barn att träna läsning genom

För äldre barn

1. Högläsning
2. Lyssna på e-bok tillsammans
3. Läs samma bok som ditt barn och starta en informell bokklubb
4. Ställ frågor och be barnet att sammanfatta boken
5. Läsbingo (även för mindre barn)

För yngre barn

1. Läs texten med olika röster
2. Uppmuntra barnet till att läsa högt för sitt gosedjur eller syskon
3. Gör en skattjakt (skriv instruktioner på små lappar)

RÅD OCH KNEP – SO & NO

Både de samhällsorienterande och naturorienterande ämnena innehåller många begrepp som är ämnesspecifika och kan betyda olika saker. Begreppen bör läsas in som glosor.

Som förälder kan man hjälpa sitt barn inom SO & NO genom att

1. Ställa frågan "varför" när barnet berättar om ämnet
2. Ge barnet tillgång till nyheter och tidningar och diskutera aktuella händelser
3. Diskutera innehållet så att barnet kan relatera till det i sin vardag

RÅD OCH KNEP – SPRÅK

Föräldrar kan hjälpa barnet genom

1. Glosförläsning (exempelvis genom ordkort)
2. Dialog (om föräldern kan språket)

RÅD OCH KNEP – MATEMATIK

Ibland tror barn att matte är svårt och oftast kommer den uppfattningen hemifrån. Som förälder är det viktigt att signalera att det går att lära sig.

Föräldrar kan hjälpa sina barn genom följande

1. Gör inte uppgiften åt barnet
2. Spela multiplikationsbingo (med antingen två tärningar eller kort och slå ihop summan)
3. Spela Yatzy, Monopol eller kort
4. Få barnen att ställa frågor
5. Prata matematik hemma (till exempel vid bakning, eller att utomhus räkna bilar och så vidare)
6. Låt barnet räkna ut vad allt kommer att kosta när ni är ute och handlar

HUR KAN FÖRÄLDRAR SOM HAR SVÅRT MED SVENSKAN HJÄLPA BARNEN MED LÄXOR?

- Om föräldern förstår flera språk kan man använda de kunskaperna för att förklara ett ord på svenska.
- Digitala verktyg: Det finns sidor på internet som till exempel Spektrum Liber som har olika begreppsförklaringar i NO-frågor på olika sätt.
- Att använda sig av bilder och kroppsspråk för att visualisera kan vara ett sätt att förklara något.

VILKET STÖD FÖR LÄXLÄSNING FINNS?

Skolor: Många skolor erbjuder gratis läxhjälp efter lektionstid

Ideella organisationer: Till exempel Röda Korset och Rädda Barnen har också läxhjälp

Digitala verktyg: Det finns även olika inläsningstjänster

Diskussionsfrågor till deltagarna:

1. Hur brukar du hjälpa ditt barn med läxor?
2. Vilka utmaningar har du stött på när du hjälpt ditt barn med läxor?
3. Hur har du löst det?

KÄLLOR

BÖCKER

Alm, Pernilla (2017). *Läxhjälp: familjens guide till effektiv och rolig läxläsning*. Stockholm: HarperCollins Nordic

Bekinschtein, Tristan & Seth, Anil (2015). *Hjärnan på 30 sekunder: de 50 mest tankeväckande teorierna inom neurovetenskapen, var och en förklarad på en halv minut*. Göteborg: Tukan

Cervall, Martin (2015). *Att leda barn: med dialog och öppenhet*. Malmö: Roos & Tegnér

Juul, Jesper (2017). *Din kompetenta familj*. Stockholm: Bonnier fakta

Lind, Camilla & Rahm, Jessica (2018). *Hjälp ditt barn att lyckas i skolan*. Västra Frölunda: Tukan Förlag

Ribbing, Mattias (2018). *Smart föräldraskap: stärk ditt barns lärande, fokus och kreativitet*. Stockholm: Forum

Williams, Pia & Sheridan, Sonja (red.) (2011). *Barns lärande i ett livslångt perspektiv*. 1. uppl. Stockholm: Liber

LÄNKAR

<https://barnuppfostran.se/>

<https://www.svd.se/forbud-mot-barnaga-ger-mindre-tonarsvald>

<https://www.unt.se/leva/165-lander-tillater-barnaga-1269245.aspx>

<https://unicef.se/fakta/vald-mot-barn>

<https://www.skaborgslanstidning.se/article/forskning-visar-svenska-foraldrar-vill-forhandla-med-sina-barn/>

<http://www.erstadiakoni.se/Documents/Ersta%20diakoni/B%C3%B6cker/Syner%20p%C3%A5%20barn%20genom%20tiderna.pdf>

<https://www.yumpu.com/sv/document/read/9431273/barnuppfostran-i-olika-kulturer-ingela-olsson>

<https://www.so-rummet.se/kategorier/historia/det-langa-1800-talet/sverige-under-1800-talet#>

<https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19100/2013-5-33.pdf>

https://www.scb.se/Statistik/_Publikationer/LE0001_2014K01_TI_02_A05T11401.pdf

[http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=1359286&fileId=1359287\(sidan: 23\)](http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=1359286&fileId=1359287(sidan: 23))

<http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=1317581&fileId=1317582>

<https://www.socialstyrelsen.se/hittarattmyndighet/dinarattigheterivaradochomsorg/socialtjanstensarbetemedbarnochungainformationforforaldrar>

ANDRA MATERIAL

Föräldrabalken

Barnkonventionen (UNICEF)

Namnlagen

Folkbokföringslagen

Lagen om svenskt medborgarskap

KÄLLOR

<https://www.bris.se/?pageID=41>

<https://mind.se/hitta-hjalp/stodverksamheter/foraldralinjen/>

<http://www.jarnhans.se/lib/su/art/women.pdf>

http://www.ub.gu.se/kvinn/Kvinnohistoria_i_sverige_20120104.pdf

<http://www.uka.se/fakta-om-hogskolan/den-svenska-hogskolans-historia/kvinnornas-universitetshistoria.html>

<https://www.1177.se/Tema/Barn-och-foraldrar/Familjeliv-och-relationer/Foraldraskap/Vad-ar-en-familj/>

<https://www.1177.se/Tema/Barn-och-foraldrar/Familjeliv-och-relationer/Foraldraskap/Vad-ar-en-familj/>

<https://ale.se/omsorg--hjalp/god-man-forvaltare-formyndare/formyndare-barn-under-18-ar.html>

<https://www.1177.se/Fakta-och-rad/Sjukdomar/Stress/>

Barnkonventionen: UNICEFS HANDBOK: http://www.manskligarattigheter.se/dm3/file_archive/080125/81db21f2994036a27e03853acd679b7/Handbok%20om%20barnkonventionen%20-%20UNICEF.pdf

Barnombudsmannen: <https://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/barnkonventionen/>

Youtube film om diskrimineringsgrunderna: <https://www.youtube.com/watch?v=3cUhiBK5hxE>

Länk: <http://www.do.se/lattlast/vad-ar-diskriminering/sju-diskrimineringsgrunder/>

Länkar till skolverket om skolans värdegrund: https://www.youtube.com/watch?v=ZF3tjBF_FJA#action=share

<https://www.pitea.se/contentassets/f6da898955e841508b2ea60689465624/forskolans-och-skolans-vardegrund.pdf?t=636706070923206727>

Länk till film om skolans uppdrag: <https://www.youtube.com/watch?v=dd5hRFVdpjU>

Länk till skolans mål: <https://www.mv-nordic.com/wp-content/uploads/2018/03/lgr11.pdf>

Länk till barnkonventionen: <https://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/barnkonventionen/>

Länkar till barns rätt till skolan och fakta om varför det är viktigt

<https://www.raddabarnen.se/vad-vi-gor/utbildning/skola-for-alla/>

<https://unicef.se/fakta/utbildning>

Skolplikt

<https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/skolplikt-och-ratt-till-utbildning>

Hur läraren sätter betyg:

<https://www.youtube.com/watch?v=bo5VCTyZoNA>

<https://www.youtube.com/watch?v=MOKqt0y6UP4>

IBN RUSHD STUDIEFÖRBUND

08-56 24 49 00

info@ibnrushd.se

www.ibnrushd.se

